

Załącznik nr 1
do Uchwały nr *VI-427/2022*
Zarządu Powiatu Wołomińskiego
z dnia *10 listopada* 2022

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM
NA LATA 2022-2025**

WOŁOMIN 2022

Spis treści

I. WSTĘP	3
II. DIAGNOZA I OCENA SYTUACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM	4
1. Definicje niepełnosprawności	4
2. Charakterystyka populacji osób z niepełnosprawnością.....	6
3. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością.	9
4. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością.....	13
5. Edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami.....	16
5.1 Szkoły Specjalne na terenie powiatu wołomińskiego.....	16
5.2 Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne na terenie powiatu wołomińskiego.....	18
6. Ochrona Zdrowia	20
7. Ośrodki Wsparcia.....	21
8. Domy Pomocy Społecznej.....	23
9. Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Kobyłce	24
10. Gminne instytucje wspierające osoby z niepełnosprawnością.....	25
III. DIAGNOZA POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM	29
IV. ANALIZA SWOT	34
V. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU NA LATA 2022-2025	35
VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA , REALIZATORZY PROGRAMU	40
VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	40
IX. PODSUMOWANIE	41
X. SPIS WYKRESÓW I TABEL	42

I. WSTĘP

„Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Wołomińskim na lata 2022-2025” jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Wołomińskiego, nastawionym na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnością.

Podstawowym założeniem Programu jest dążenie do stworzenia kompleksowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnością i wdrożenie rozwiązań, które umożliwią im samodzielne, godne oraz niezależne życie. Program ma również na celu wspierać i umacniać prawa osób z niepełnosprawnością oraz eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji.

Opracowanie i realizacja Programu przez powiat jest obowiązkiem ustawowym, zgodnie z ustawą z dn. 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹ (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.). Jednym z zadań należących do powiatu jest opracowanie i realizacja zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 35a do zadań powiatu należy również m.in. podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności, współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób, likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością. Zadanie dotyczące opracowania Programu zostało przydzielone powiatowym centróm pomocy rodzinie.

Niniejszy Program stanowi kontynuację kierunków, jakie zostały wytyczone w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Wołomiński na lata 2016-2021”.

Program opracowany został w oparciu o informacje uzyskane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, a także od pracodawców oraz organizacji społecznych.

Adresatami programu są osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny zamieszkujące teren powiatu wołomińskiego.

Koordinacją realizacji Programu zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

---

¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971230776/U/D19970776Lj.pdf> [18.10.2021]

II. DIAGNOZA I OCENA SYTUACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM

---

1. Definicje niepełnosprawności

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadziła trzy pojęcia niepełnosprawności, które uwzględniają stan zdrowia człowieka, są to:

- niesprawność (impairment) – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- niepełnosprawność (disability) – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposobie lub zakresie, które są uznawane za typowe dla człowieka;
- ograniczenia w zakresie pełnienia funkcji społecznych (handicap) – ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Społeczne znaczenie i kontekst zagadnień związanych z niepełnosprawnością został przedstawiony w Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF), która została sformułowana w 2001 r. podczas Światowego Zgromadzenia na rzecz Zdrowia. Jedną z najistotniejszych tez tego dokumentu jest podkreślenie faktu, że zjawisko niepełnosprawności dotyczy wszystkich, dlatego nikt nie może obarczać problemami związanymi z niepełnosprawnością mniejszości społecznych – każdy człowiek może doświadczyć pogorszenia stanu zdrowia i stać się osobą niepełnosprawną².

Inne podejście do definicji niepełnosprawności przedstawia Międzynarodowa Organizacja Pracy. Przyjęta w 1983 r. Konwencja nr 159, dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, definiuje osobę niepełnosprawną jako tę, której możliwości uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego są znacznie ograniczone w wyniku ubytku zdolności fizycznych lub umysłowych, właściwie orzeczonych. Posiadanie statusu osoby niepełnosprawnej jest więc tutaj uwarunkowane trzema cechami:

- ubytek zdolności fizycznych lub umysłowych,
- ubytek opisany wyżej musi zmniejszać możliwości uzyskania i jednocześnie utrzymania zatrudnienia oraz awansu,
- ubytek musi być właściwie orzeczony³.

Konwencja znacznie zawęża pojęcie osoby niepełnosprawnej do poświadczenia formalnego, czy dane schorzenie ma wpływ na pozycję tej osoby na rynku pracy oraz w jakim stopniu ją ogranicza w tym zakresie. Nie porusza natomiast aspektu społecznego, czy kwestii takich jak sposób lub czas powstania niepełnosprawności.

---

² <https://unic.un.org.pl/niepelnosprawnosc/definicja.php> [18.10.2021]

³ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050430412/O/D20050412.pdf> [18.10.2021]

W Polsce funkcjonują co najmniej dwie definicje dotyczące osób z niepełnosprawnością. Pierwsza, wynika z przepisów prawa i dotyczy prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób z niepełnosprawnością. Natomiast druga, dużo szersza stosowana jest w statystyce GUS.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność efektywnego pełnienia ról społecznych tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej lub mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie wynikające z naruszenia sprawności organizmu.

Definicja statystyczna, inaczej niepełnosprawność biologiczna jest szerszym pojęciem, gdyż oprócz osób z niepełnosprawnością prawnie zalicza również osoby, które orzeczenia o niepełnosprawności nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności.

System prawny osób z niepełnosprawnością oparty jest na ustawie z dnia 27.08.1997 r. **o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** (Dz. U. z 2021 r. poz. 573). Ustawa określa trzy stopnie niepełnosprawności:

1. znaczny,
2. umiarkowany,
3. lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne⁴.

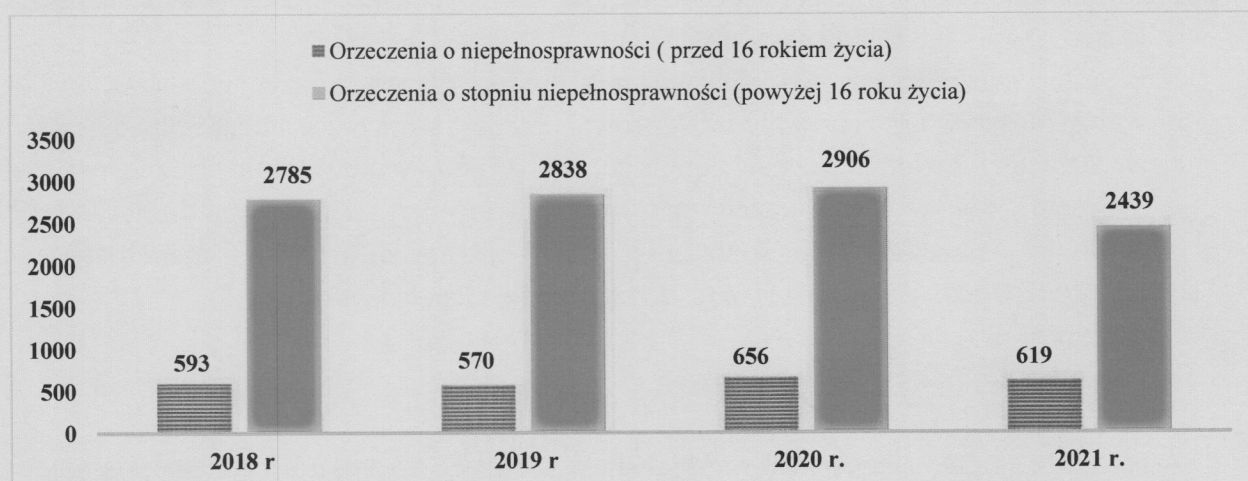
---

⁴ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971230776/U/D19970776Lj.pdf> [18.10.2021]

2. Charakterystyka populacji osób z niepełnosprawnością

Zdiagnozowanie aktualnej skali występowania zjawiska niepełnosprawności w Polsce jest trudnym zadaniem, ze względu na brak aktualnych danych. Źródłem ostatnich szczegółowych danych dotyczących wskaźników niepełnosprawności był Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku. Aktualne informacje (przedstawione na przestrzeni ostatnich czterech lat) na temat liczby osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Wołomińskim pochodzą z zasobów Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie.

Wykres 1: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2018 – 2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Z analizy sprawozdania Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie, dotyczącego liczby osób z niepełnosprawnością w Powiecie Wołomińskim, wynika, że w 2020 roku liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wzrosła w porównaniu do roku 2019, zarówno w przypadku osób w wieku 16 lat lub powyżej oraz dzieci poniżej 16 roku życia. W 2021 r. odnotowano spadek liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem w porównaniu do roku 2020, zarówno w przypadku osób w wieku 16 lat lub powyżej oraz dzieci poniżej 16 roku życia.

Dane za 2021 r. odbiegają od reguły i zdają się przeczyć wynikom analizy porównawczej. Na podstawie ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 568) przedłużeniu uległa ważność orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych przez powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. W związku z powyższym Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie w 2021 r. wydał znaczne mniej orzeczeń niż w latach ubiegłych.

Zastosowane w tabeli 1 oraz tabeli 2 symbole przyczyn niepełnosprawności oznaczają:

- ✓ 01-U - upośledzenia umysłowe,
- ✓ 02-P - choroby psychiczne,
- ✓ 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- ✓ 04-O - choroby narządu wzroku,
- ✓ 05-R - upośledzenia narządu ruchu,
- ✓ 06-E - epilepsja,
- ✓ 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia,
- ✓ 08-T - choroby układu pokarmowego,
- ✓ 09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
- ✓ 10-N - choroby neurologiczne,
- ✓ 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- ✓ 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tabela 1: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2018 – 2021 w Powiecie Wołomińskim, według przyczyny niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia)

Przyczyny niepełnosprawności	2018	2019	2020	2021	Razem (2018 r., 2019 r., 2020 r., 2021 r.)
	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	
01-U	23	21	24	14	82
02-P	20	8	10	17	55
03-L	37	29	44	28	138
04-O	22	16	12	11	61
05-R	37	42	64	56	199
06-E	28	23	19	14	84
07-S	52	41	58	48	199
08-T	9	13	15	12	49
09-M	18	17	14	11	60
10-N	75	91	97	60	323
11-I	88	89	87	87	351
12-C	184	180	212	261	837
RAZEM	593	570	656	619	2 438

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Wołominie

Najczęstszymi przyczynami wydania orzeczeń o niepełnosprawności osobom do 16 roku życia były schorzenia z tytułu całościowych zaburzeń rozwojowych oznaczone w dokumencie symbolem 12-C, których w okresie 2018 – 2021 wydano łącznie 837, co stanowi 34,33% wszystkich orzeczeń. Kolejną grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem 11-I (m.in. schorzenia metaboliczne, endokrynologiczne), których łącznie wydano 351, co stanowi 14,40% wszystkich orzeczeń. Następną grupą stanowiącą częsty powód wydania orzeczenia o niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem (10-N), które stały się przyczyną wydania orzeczenia w 323 przypadkach, co stanowi 13,25% wszystkich orzeczeń.

Tabela 2: Liczba osób w wieku 16 i powyżej 16 lat, zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem, z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w Powiecie Wołomińskim.

Przyczyny niepełnosprawności	2018	2019	2020	2021	Razem (2018 r., 2019 r., 2020 r., 2021r.)
	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych orzeczeń	
01-U	47	48	74	36	205
02-P	214	204	257	218	893
03-L	75	126	89	66	356
04-O	55	63	71	49	238
05-R	877	870	830	736	3 313
06-E	94	52	91	52	289
07-S	362	371	395	313	1 441
08-T	82	103	95	80	360
09-M	91	138	142	128	499
10-N	629	615	580	407	2 231
11-I	223	212	219	177	831
12-C	36	36	63	177	312
RAZEM	2 785	2 838	2 906	2 439	10 968

Źródło: Opracowanie własne PCPR

W przypadku osób powyżej 16 roku życia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w latach 2018 – 2021 wydawano najczęściej z powodu schorzeń związanych z układem ruchu (05-R). Łącznie, w tym czasie wydano 3 313 orzeczeń, co stanowi 30,21% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Symbolem 05-R określa się upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby, nowotwory narządu ruchu, czy amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu, tkanki łącznej, zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów. Kolejną grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem 10-N. Są to choroby neurologiczne, w tym naczyniopochodny udar mózgu, guzy centralnego układu nerwowego, pourazowa cerebrastenia i encefalopatia, choroby zapalne ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego, choroby układu pozapiramidowego, choroby rdzenia kręgowego i inne. W ciągu czterech lat liczba wydanych orzeczeń łącznie wynosi 2 231, co stanowi 20,34% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Następną grupą stanowiącą częsty powód wydania orzeczenia o niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem 07-S. Są to choroby układu oddechowego i krążenia, w tym m.in. przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP), zakaźne choroby płuc, prowadzące do niewydolności oddechowej, nowotwory płuc i opłucnej, wrodzone i nabyte wady serca, choroba niedokrwienności serca, kardiomiopatie, nadciśnienie tętnicze z powikłaniami i wiele innych. Łącznie, w tym czasie wydano 1 128 orzeczeń, co stanowi 13,14 % wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

3. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością

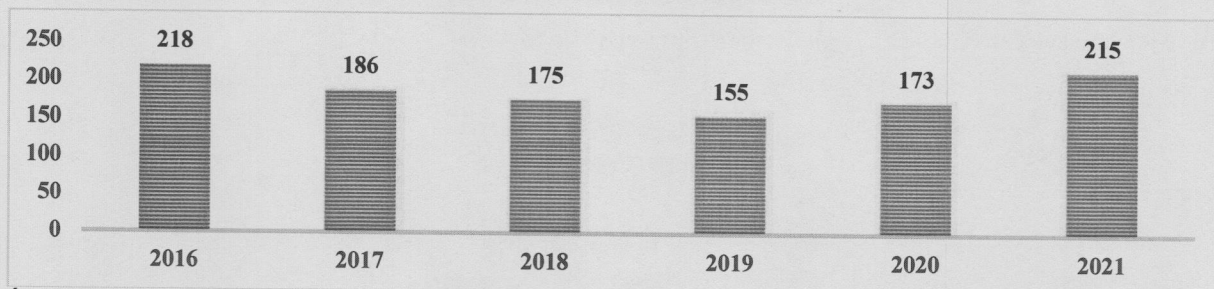
Międzynarodowa Organizacja Pracy definiuje rehabilitację zawodową jako część ogólnego procesu rehabilitacji, polegającą na udzieleniu osobie niepełnosprawnej takich usług rynku pracy jak: poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe i zatrudnienie. Działania te mają umożliwić osobie z niepełnosprawnością uzyskanie, utrzymanie i awans w odpowiedniej pracy, a przez to integrację lub reintegrację w normalne życie społeczne.

Celem rehabilitacji zawodowej jest ułatwienie osobie niepełnosprawnej będącej w wieku aktywności zawodowej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia. W osiągnięciu tego celu pomagają różnorodne działania nakierowane na wybór odpowiedniego zawodu przez osoby z niepełnosprawnością, pomoc takiej osobie w przygotowaniu się do pracy, pośrednictwo w uzyskaniu zatrudnienia dostosowanego do ograniczeń wynikających z niepełnosprawności oraz pomoc w odnalezieniu się w miejscu pracy.

Rehabilitacja zawodowa jest kluczowa w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Praca jest nie tylko sposobem na niezależność ekonomiczną, ale daje też poczucie sensu i przydatności społecznej.

Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie na koniec grudnia 2021 roku wyniosła 215 osób, które stanowiły prawie 3,5% ogółu zarejestrowanych (6113 osób). W stosunku do poprzedniego roku liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych zwiększyła się o 42 osoby.

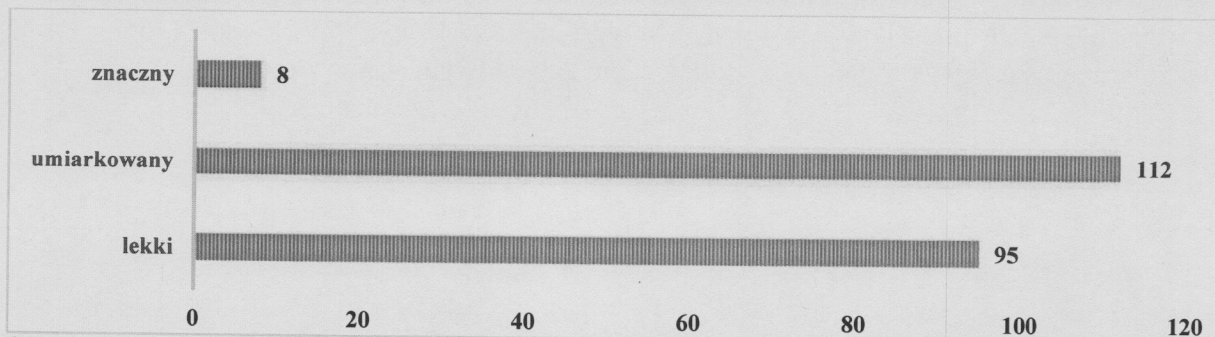
Wykres 2: Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wołominie na 31.12.2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań PUP w Wołominie

Analizując populację osób z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec 31.12.2021 r. zaobserwowano, iż największy udział stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 112 osób (52%), a następnie osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności - 95 osób (44%). Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności stanowiły najmniejszy udział - 8 osób (4%).

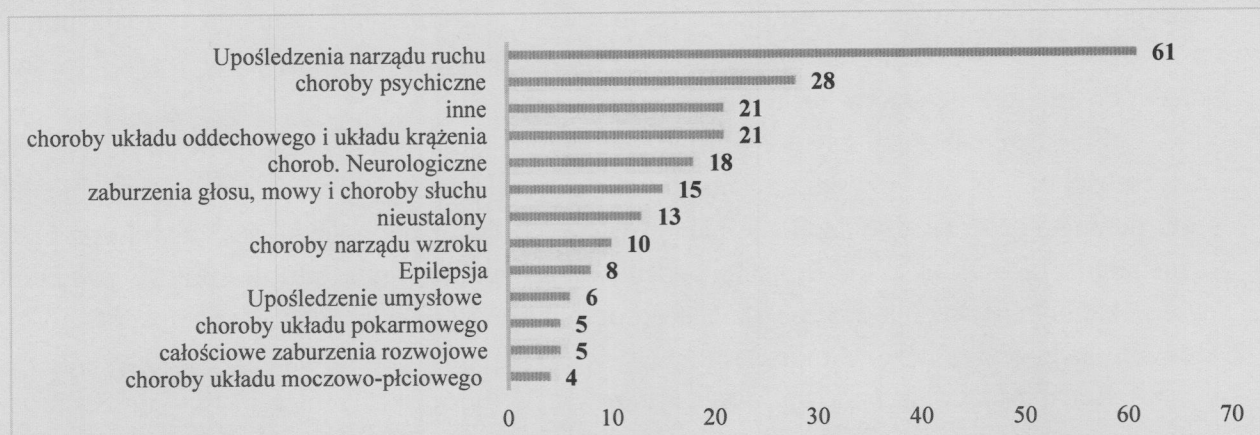
Wykres 3: Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wołominie podział wg przyczyn niepełnosprawności, stan na 31.12.2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań MPiPS-07

Poniżej w formie wykresu przedstawiono populację osób niepełnosprawnych wg przyczyn niepełnosprawności.

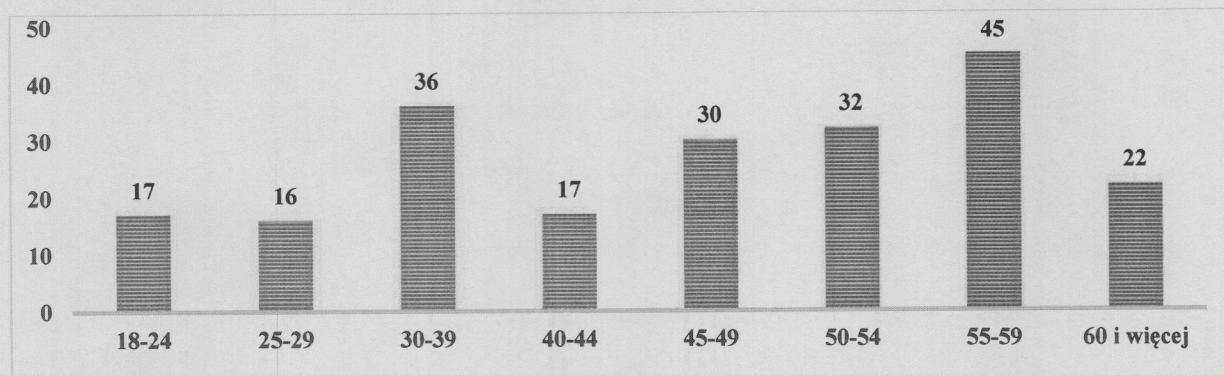
Wykres 4: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Wołominie podział wg przyczyn niepełnosprawności, stan na 31.12.2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań MPiPS-07

Analiza cech społeczno-demograficznych osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie wykazała, iż na koniec 31.12.2021 r. najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych niepełnosprawnych stanowiły osoby w wieku 55 a 59 lat - 45 osób (21%), a następnie osoby w wieku 30-39 lata – 36 osób (16,7%), w wieku 50-54 lat – 32 osoby (14,8%).

Wykres 5: Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych bezrobotnych na koniec 2021 r.

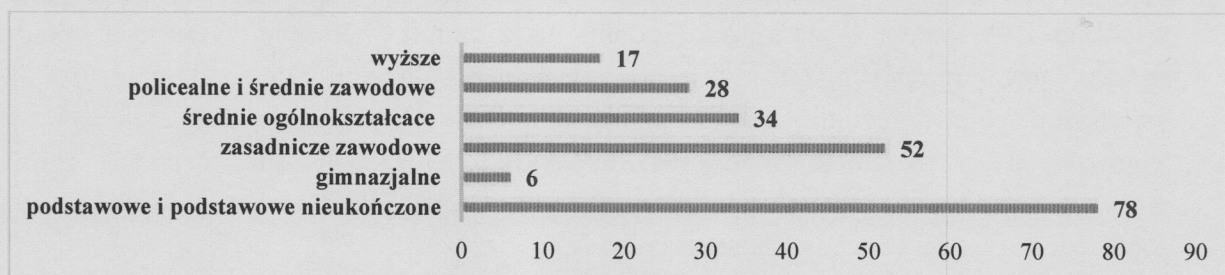

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań MPiPS-07

Według stanu na dzień 31.12.2021 r. wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie odnotowano największy odsetek osób z wykształceniem podstawowym i podstawowym nieukończonym – 78 osób (36%), liczna jest także grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 52 osoby (24%).

Wykres 6: Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg wykształcenia stan na 31.12.2021 r.

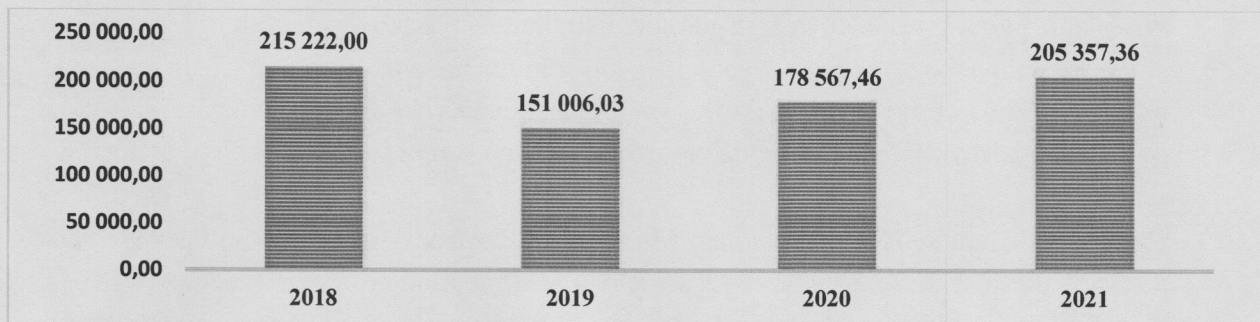

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań MPiPS-07

Dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie uwzględniają jedynie osoby oficjalnie zarejestrowane jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy. Należy mieć jednak na uwadze, iż nie wszystkie rejestrujące się osoby przedkładają w Urzędzie posiadane przez siebie orzeczenie. Wynika to ze stanu zdrowia oraz obawy przed utratą świadczenia pieniężnego oraz uwarunkowań mentalnych. W związku z tym, dane na temat liczby osób bezrobotnych z niepełnosprawnością należy traktować orientacyjnie, gdyż w rzeczywistości liczba ta może być wyższa.

Na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2018-2021 wydano 750 152,85 zł.

Wykres 7: Środki PFRON wydatkowane na rehabilitację zawodową osób z niepełnosprawnością w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Na terenie powiatu wołomińskiego działają następujące podmioty ekonomii społecznej:

- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Ząbkach** - powstał w 1992 roku przy Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych „Drewnica” w Ząbkach. WTZ jest placówką rehabilitacyjną dla osób dorosłych z orzeczonym stopniem niepełnosprawności z powodu choroby psychicznej. Warsztat czynny jest w godzinach 8.00-16.00 przez 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku. WTZ posiada sześć pracowni terapeutycznych: krawiecką, artystyczną, stolarską, kulinarną, ogrodniczą, komputerową, a w miarę potrzeb uczestników organizowane są dodatkowe zajęcia m.in. nauka języka angielskiego, zajęcia sportowe i relaksacyjne. Rehabilitacja w WTZ zmierza do poprawy funkcjonowania psychospołecznego i zawodowego jego Uczestników, poprzez udział w zajęciach w poszczególnych pracowniach, udział w wycieczkach, turnusach rehabilitacyjnych, wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych oraz poprzez oddziaływania psychoterapeutyczne. Warsztat Terapii Zajęciowej w Ząbkach od lipca 2011 r. prowadzony jest przez Drewnickie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Empatia” z Ząbek. Działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej finansowana jest z dwóch źródeł: 10% ze środków Powiatu Wołomińskiego oraz 90% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. WTZ może swoim wsparciem objąć jednocześnie 24 osoby.

- **Spółdzielnia socjalna „Pożytek” w Tłuszczu** - inicjatywa utworzenia przez Gminę Tłuszcz wspólnie z Powiatem Wołomińskim podmiotu ekonomii społecznej w postaci spółdzielni socjalnej osób prawnych, dała początek założenia Spółdzielni Socjalnej „Pożytek”. Misją spółdzielni jest tworzenie miejsc pracy dla osób: bezrobotnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie; mających, z różnych przyczyn, trudności w odnalezieniu się na rynku pracy. Spółdzielnia realizuje ważne ze społecznego punktu widzenia zadania tj.:
  - świadczenie usług opiekuńczych i porządkowych dla osób starszych i chorych, samotnych w których zakres wchodzi m.in.: czynności higieniczne, przygotowywanie posiłków;
  - wypożyczanie sprzętu specjalistycznego (tj. min.: koncentrator tlenu, ciśnieniomierz, kule łokciowe, materac rurowy i inne.)
- **Spółdzielnia socjalna „Podkowa” gm. Kobyłka i Jadów** - w grudniu 2021 roku założono Spółdzielnię Socjalną „Podkowa”, będącą efektem współpracy dwóch samorządów: Miasta Kobyłka i Gminy Jadów. Celem powołania Spółdzielni Socjalnej jest aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami i bezrobotnych, a także prowadzenie działalności społecznej i oświatowo-kulturalnej na rzecz osób zatrudnionych w spółdzielni. Jednocześnie spółdzielnia będzie podejmować działania ze sfery pożytku publicznego, zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Powołanie przez Miasto Kobyłka Spółdzielni Socjalnej „Podkowa” jest alternatywną formą m.in. przeciwdziałającą bezrobociu i wsparciu osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie, Miasto będzie rozwijać i propagować sektor ekonomii społecznej. Podstawowym zakresem działalności spółdzielni jest świadczenie usług opiekuńczych na terenie Miasta Kobyłka oraz w Gminie Jadów.
- **Centrum Integracji Społecznej w Markach** - Centrum Integracji Społecznej w Markach prowadzone jest przez Fundację Otwarte Serce. Przedmiotem działania CIS w Markach jest organizowanie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem oraz realizacja zatrudnienia socjalnego poprzez kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnym osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu.

Formy wsparcia:

- zajęcia praktyczne (warsztaty, prace wykonywane wspólnie z instruktorem zawodu),
- nauka w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- zapewnienie nieodpłatnie jednego posiłku dziennie w trakcie pobytu,
- świadczenie reintegracyjne.

CIS zapewnia wszystkim uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa, w tym środki ochrony indywidualnej, szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przeprowadzenie odpowiednich badań lekarskich, wsparcie doradcy zawodowego w zakresie aktywnego poszukiwania pracy, wsparcie psychologa, socjoterapeuty, pracownika socjalnego.

- **Klub Integracji Społecznej w Tłuszczu** - został utworzony na podstawie zarządzenia Kierownika OPS z dnia 01.06.2011 r., Jest wpisany do Rejestru klubów integracji społecznej województwa mazowieckiego pod numerem 6. Klub funkcjonuje w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu. Głównym zadaniem KIS jest reintegracja społeczna i zawodowa osób długotrwale bezrobotnych na terenie gminy Tłuszcz oraz korzystających z pomocy społecznej, poprzez działania mające na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych, poprawę sytuacji

życiowej uczestników oraz ich rodzin. Formuła Klubu ma umożliwić wzrost aktywności życiowej, wyzwolenie się z bierności i uzyskanie narzędzi do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, na jakie napotykać osoby długotrwale bezrobotne.

- **Klub Integracji Społecznej w Radzyminie** - został utworzony na podstawie zarządzenia Kierownika OPS Nr OPS.015.09.2017 z dnia 21.11.2017 r. i wpisany do rejestru klubów integracji społecznej województwa mazowieckiego. Od 1 stycznia 2018 r. mieści się przy ul. Falandysza 11/192 w Radzyminie. KIS to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Klub działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. Bezpośrednią pieczę nad KIS sprawuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzyminie.
- **Klub Integracji Społecznej w Klembowie** - mieści się w budynku przy ul. Gen. Franciszka Żymirskiego 1A (przy stacji PKP Klembów). W KIS prowadzonych jest szereg działań z zakresu wspierania rodziny: poradnictwo psychologiczne (192 godziny), terapia uzależnień (192 godziny), konsultacje specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (128 godzin), koordynacja zadań z zakresu profilaktyki uzależnień (288 godzin dyżurów przewodniczącej GKRPA). Z pomocy specjalistów skorzystały 73 osoby. W KIS odbywały się posiedzenia grup roboczych i Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (54 posiedzenia grup roboczych i 4 posiedzenia Zespołu). Przeprowadzone zostały zajęcia rozwojowe dla osób z problemem współuzależnienia od alkoholu oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, mające na celu wsparcie rodzin w przezwyciężaniu sytuacji problemowych. W Klubie działa grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, która spotyka się dwa razy w miesiącu.

4. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością

Jednym z istotnych aspektów działań na rzecz osób z niepełnosprawnością jest rehabilitacja społeczna. Potrzeba aktywizacji oraz pełniejsze uczestnictwo tych osób w życiu społecznym zapobiega w znacznym stopniu wykluczeniu społecznemu. Podstawowym aktem prawnym dotyczącym rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami jest ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 r. W ustawie przyjęto następującą definicję rehabilitacji osób niepełnosprawnych: „*Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania*”.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym, realizowana jest przede wszystkim przez:

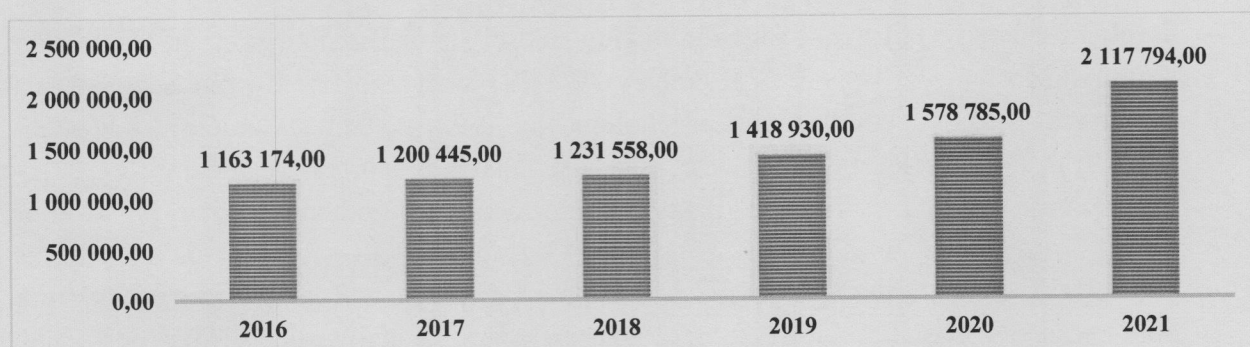
- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnością;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;

- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami z niepełnosprawnością.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie wykonuje zadania należące do właściwości powiatu, o których mowa w art. 35a ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.) a w szczególności zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2016-2021 PCPR zużytkowało 8 710 686,00 zł. Kwota wydatków corocznie wzrasta – w 2021 roku wyniosła 2 117 794,00 zł (wykres 2).

Wykres 8: Wysokość wydatków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2016-2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Tabela 3: Podział środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych z Powiatu Wołomińskiego w latach 2018 - 2021

REHABILITACJA SPOŁECZNA								
Zadania	Kwota wydatkowanych środków PFRON				Liczba korzystających osób			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
	PLAN 1 231 560,00 zł	PLAN 1 418 930,28 zł	PLAN 1 578 791,00 zł	PLAN 2 117 894,00 zł				
dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej (art. 35 ust.1 pkt.8)	398 304,00 zł	434 304,00 zł	491 904,00 zł	520 704,00 zł	Stała liczba uczestników 24 osoby			
dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych	332 243,00 zł	495 202,00 zł	594 012,00 zł	736 251,00 zł	147	237	245	249
dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego	195 545,00 zł	201 390,00 zł	32 368,00 zł	325 429,00 zł	174	190	39	238
dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych i technicznych oraz w komunikowaniu się	261 896,00 zł	250 162,00 zł	455 301,00 zł	515 811,00 zł	94	71	167	160

dofinansowanie do sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych	43 570,00 zł	37 872,00 zł	5 200,00 zł	19 599,00 zł	8	215	13	66
Razem:	1 231 558,00 zł	1 418 930,00 zł	1 578 785,00 zł	2 117 794,00 zł	447	737	488	737

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Z analizy danych dotyczących podziału środków na rehabilitację społeczną osób z niepełnosprawnością z Powiatu Wołomińskiego za lata 2018-2021 wynika, że środki przeznaczane na dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego oraz środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych rocznie wzrasta. W 2018 roku wypłacono 147 dofinansowań, w 2021 roku było 249 zrealizowanych dofinansowań. W 2018 roku wypłacono dofinansowanie w wysokości 332 243,00 zł, a w 2021 roku kwota dofinansowań wyniosła 736 251,00 zł.

Również w zakresie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się można zauważyć tendencję wzrostową. W 2018 roku wypłacono 94 dofinansowań, a w 2021 roku 167 dofinansowań. W 2018 roku wypłacono dofinansowanie w wysokości 261 896,00 zł, a w 2021 roku kwota dofinansowań wyniosła 515 811,00 zł.

Ze względu na pandemię Covid-19, w 2020 roku środki przeznaczone na dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych oraz sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych były o wiele niższe niż w latach 2018 i 2019.

W związku z pandemią Covid-19 w 2020 roku została uruchomiona pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi ze środków finansowych PFRON. Dofinansowano 389 wniosków na łączną sumę 436 500,00 zł.

Program „AKTYWNY SAMORZĄD”

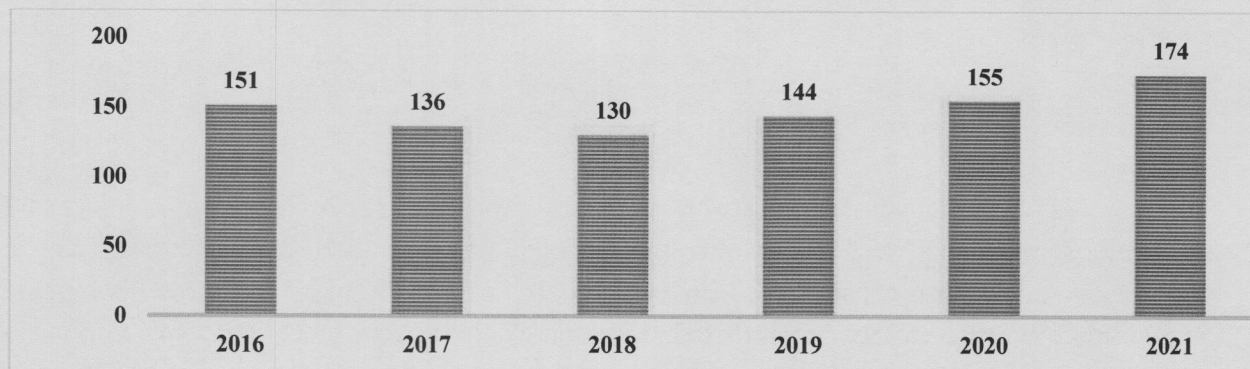
Powiat Wołomiński na mocy porozumienia z PFRON realizuje od 2012 roku program „Aktywny samorząd”. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Podejmowane działania mają na celu:

1. Obszar A – likwidacja barier transportowych
2. Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym
3. Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się
4. Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej

Moduł II - Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w latach 2016 – 2021 złożono ogółem 890 wniosków o dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd” - od 2019 roku ich liczba stale rośnie.

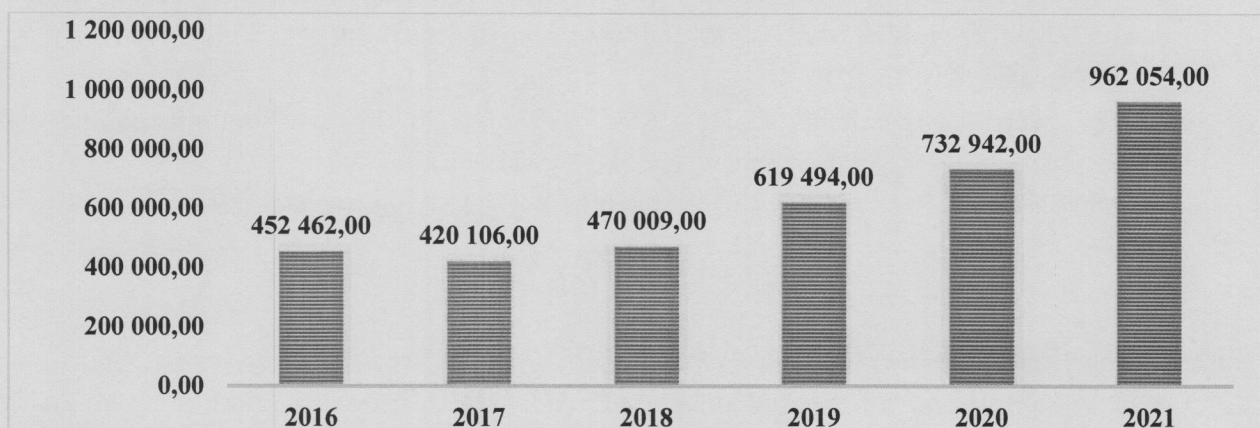
Wykres 9: Liczba wniosków, którym przyznano dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd” w latach 2016-2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań z działalności PCPR

W latach 2016-2021 na ten cel przeznaczono 3 657 067,00 złotych. Podobnie jak liczba wniosków o dofinansowanie, rośnie również kwota środków finansowych przekazywanych przez PFRON na realizację programu - w 2021 roku wyniosła 962 054,00 zł.

Wykres 10: Środki PFRON na realizację programu „Aktywny samorząd” w latach 2016 - 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie corocznych sprawozdań z działalności PCPR

5. Edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami

5.1 Szkoły Specjalne na terenie powiatu wołomińskiego

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082) zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydawanego przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W polskim systemie oświaty uczniem z niepełnosprawnością jest uczeń, który posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych itp.

Dostęp do edukacji jest podstawowym elementem, który decyduje o włączeniu osób z niepełnosprawnością do życia społecznego. Konieczne jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnością, bez względu na stopień i rodzaj niepełnosprawności, pełnego dostępu do edukacji, rozwijania osobowości, talentu, kreatywności, tak aby w pełni mogły wykorzystać swój potencjał w zakresie możliwości intelektualnych i fizycznych. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnością uczestniczenia w powszechnej edukacji jest ważne także z uwagi na proces integracji społecznej ze środowiskiem lokalnym.

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonują trzy Specjalne Szkoły edukacyjne dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością:

1. **Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku** - publiczna placówka oświatowa przeznaczona dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym z autyzmem i niepełnosprawnością ruchową. Szkoła oferuje uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych wszechstronną pomoc edukacyjno – terapeutyczno – wychowawczą. W skład Zespołu szkół wchodzi: Szkoła Podstawowa Specjalna im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku – publiczna, ośmioletnia szkoła podstawowa oraz Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku.
2. **Zespół Szkół Specjalnych im. ks. Jana Twardowskiego w Wołominie** - publiczna placówka oświatowa dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych, obejmująca swoją opieką osoby upośledzone umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym oraz głębokim. W skład Zespołu szkół wchodzi: Szkoła Podstawowa Specjalna im. Ks. Jana Twardowskiego w Wołominie – publiczna, ośmioletnia szkoła podstawowa oraz Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy im. Ks. Jana Twardowskiego w Wołominie.
3. **Szkoła Podstawowa Specjalna im. Marii Konopnickiej w Radzyminie** - publiczna placówka oświatowa obejmująca opieką uczniów upośledzonych w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

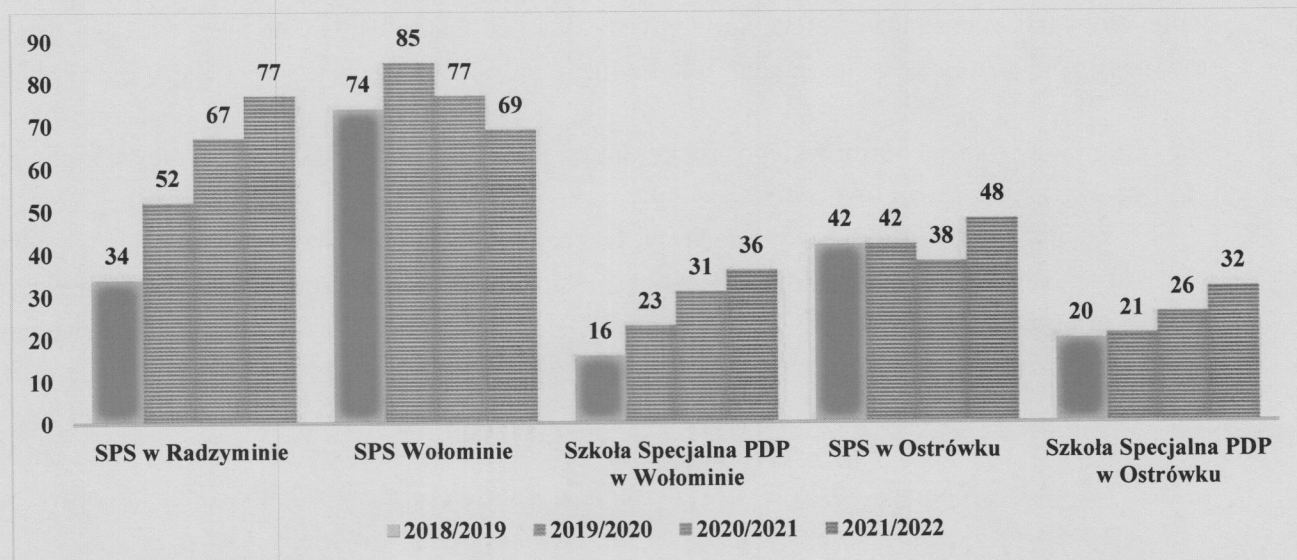
Szkoła specjalna przesposabiająca do pracy jest trzyletnią szkołą ponadpodstawową, przeznaczoną dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Celem edukacji tych uczniów jest efektywne przygotowanie do dorosłości, w tym w praktycznym przesposobieniu do podjęcia zatrudnienia na otwartym/chronionym rynku pracy.

Edukacja polega na całościowej i jednoczesnej realizacji funkcji dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły. Specyfika kształcenia tych uczniów polega na nauczaniu i wychowaniu całościowym, sytuacyjnym, zadaniowym, zintegrowanym, opartym na praktycznym poznawaniu zmieniającej się rzeczywistości, przygotowującym do niezależnego życia.

Priorytetem w edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi jest poszerzanie ich kompetencji osobistych, społecznych i komunikacyjnych, doświadczanie i rozumienie sytuacji związanych z dorosłym życiem, przygotowanie do zatrudnienia, do efektywnego funkcjonowania w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych, w maksymalnej integracji z innymi członkami społeczności lokalnej. Ważne jest również przygotowywanie uczniów do samodzielnego lub grupowego mieszkania (w tym w mieszkalnictwie wspomaganim i chronionym).

Na terenie powiatu wołomińskiego w ww. placówkach liczba uczniów systematycznie rośnie, w stosunku do roku 2018/2019 wzrosła o 76 uczniów co przedstawia poniższy wykres 2.

Wykres 11: Liczba uczniów w szkołach specjalnych w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne PCPR

5.2 Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne na terenie powiatu wołomińskiego

Poradnie to placówki świadczące specjalistyczną pomoc dla dzieci i młodzieży, rodziców i opiekunów, nauczycieli i wychowanków oraz potrzebujących pomocy i wsparcia. Znajdują w niej zatrudnienie psychologowie, pedagodzy, logopedzi i terapeuci świadcząc pomoc w zakresie diagnostycznym, terapeutycznym, profilaktycznym, edukacyjnym, jak również w zakresie doradztwa zawodowego.

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonują następujące Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonce,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tuszczu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wołominie.

Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne m. in. zajmują się:

- ✓ psychologiczno-, pedagogiczno-, logopedycznym diagnozowaniem dzieci i młodzieży na terenie przedszkoli, szkół i poradni;
- ✓ wspieraniem opiekunów, wychowawców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
- ✓ orzekaniem o potrzebie nauczania indywidualnego lub kształcenia specjalnego;
- ✓ prowadzeniem terapii indywidualnej i grupowej;
- ✓ udzielaniem pomocy w wyborze zawodu, kierunku kształcenia;
- ✓ prowadzeniem działań w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy i wykluczeniu społecznemu.

Tabela 4: Zestawienie udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej w 2021 roku przez poszczególne Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne

Lp.	Poradnia	Liczba wydanych orzeczeń	Liczba wydanych opinii	Liczba diagnoz	Liczba badań przesiewowych	Liczba innych konsultacji
1.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wołominie	436	949	3 635	52	3 063
2.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tłuszczu	104	342	1 284	50	1 100
3.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonce	433	1 319	2 229	154	651
4.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonce (Filia w Ząbkach)		229	886		167

Źródło: Opracowanie PCPR, na podstawie danych z PPP

Na terenie powiatu wołomińskiego prowadzony jest jeden ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy, powstały na mocy porozumienia nr **MEN/2017/DWKI/1886** zawartego w dniu 07.12.2017 r. pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Powiatem Wołomińskim. Zajęcia są prowadzone na terenie placówki bezpośrednio realizującej zadanie w Zespole Szkół Specjalnych w Wołominie, ul. Miła 22 (05-200 Wołomin) oraz w miejscu zamieszkania dzieci objętych wsparciem lub w gabinetach ich terapeutów. Program objął wsparciem w 2021 r. dzieci w wieku od 8 m.ż. do 9 roku życia (dzieci niepełnosprawne z odroczeniem obowiązku szkolnego) oraz ich rodziny.

W bezpośrednie udzielanie wsparcia zaangażowanych jest 29 specjalistów: oligofrenopedagogów, fizjoterapeutów, rehabilitantów, logopedów, neurologopedów, psychologów, terapeutów integracji sensorycznej, terapeutów EEG Biofeedback, którzy usprawniają funkcjonowanie dziecka poprzez: stymulowanie rozwoju motorycznego, utrwalanie prawidłowych wzorców ruchowych, stymulowanie polisensoryczne, kształtowanie orientacji i poruszania się w przestrzeni, usprawnianie widzenia i wzroku, kształtowanie umiejętności samoobsługowych, stymulowanie prawidłowego rozwoju językowego dzieci, wykrywanie i usuwanie wad wymowy, kształtowanie prawidłowej mowy poprzez korygowanie zaburzeń, doskonalenie mowy już ukształtowanej, wdrażanie do praktycznego wykorzystania nawyków poprawnej wymowy przyswojonej w toku ćwiczeń, eliminowanie wad postawy oraz działania profilaktyczne w tym zakresie, zapewnienie możliwości wszechstronnego rozwoju fizycznego i wspaniałej zdrowej zabawy, zapamiętywanie i różnicowanie bodźców słuchowo-wzrokowych, rozwijanie percepcji oraz pamięci słuchowej i wzrokowej, a także koordynacji zmysłowo-ruchowej, usprawnianie motoryki małej, precyzji ruchów, sprawności grafomotorycznej oraz motoryki dużej, pozytywne wzmocnienie dokonań dzieci, wyposażenie rodziców w wiedzę i umiejętności w zakresie usprawniania dziecka, kształtowanie, rozwijanie umiejętności społecznych, radzenia sobie z emocjami, komunikacji z otoczeniem i funkcjonowania w nim, wspieranie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny dziecka, wzmocnienie więzi między rodzicami a dzieckiem.

W 2021 r. skorzystało 130 dzieci; łącznie przeprowadzono 12 162 godziny zajęć.

6. Ochrona Zdrowia

Największą placówką medyczną funkcjonującą na terenie powiatu wołomińskiego jest Szpital Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wołominie. Swym zasięgiem statutowym obejmuje obszar Powiatu Wołomińskiego, teren zamieszkały obecnie przez ponad 250000 ludzi. Podmiotem tworzącym Szpital jest Powiat Wołomiński, a nadzór nad działalnością sprawuje Zarząd Powiatu Wołomińskiego.

Celem działania Szpitala w Wołominie jest wykonywanie działalności leczniczej polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, jak również promocji zdrowia, realizacji zadań dydaktycznych i badawczych w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i promocją zdrowia, w tym wdrażaniem nowych technologii medycznych oraz metod leczenia.

W skład Szpitala wchodzi 11 Oddziałów, z których większość wyposażonych jest w najnowocześniejszy sprzęt diagnostyczny i leczniczy. Oferuje pacjentom nie tylko kompleksowe usługi szpitalne na wysokim poziomie, lecz także opiekę specjalistyczną w 22 poradniach, różne formy opieki przed i poszpitalnej oraz profilaktykę i promocję zdrowia.

Głównym realizatorem powiatowych programów polityki zdrowotnej jest Szpital Powiatowy w Wołominie. Prowadzone w nim działania cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców, którzy od wielu lat mają możliwość uczestniczenia w organizowanych na zlecenie powiatu programach i akcjach zdrowotnych, takich jak:

- „Powiatowa Szkoła Rodzenia”;
- „Wykrywanie i poradnictwo w zakresie profilaktyki chorób układu kostnego” ;
- „Wczesne wykrywania cukrzycy i chorób metabolicznych”;
- „Edukacja młodzieży i nauczycieli szkół w zakresie udzielania pierwszej pomocy”;
- „Profilaktyka i postępowanie w zespołach bólowych odcinka lędźwiowo-krzyżowego i szyjnego kręgosłupa. Zdrowy kręgosłup”;
- „Wczesne wykrywanie chorób sercowo-naczyniowych u pacjentów 40-65 lat”.

Ponadto w Powiecie działa Centrum Medyczne im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Radzyminie - Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej jest placówką ochrony zdrowia, w skład której wchodzi jednoprotkowy szpital, przychodnia oraz dwie filie (Wola Raszewska i Dąbrówka).

W ramach POZ, pacjenci nie tylko mają zagwarantowane badania diagnostyczne wynikające z koszyka świadczeń gwarantowanych określonych przez Ministerstwo Zdrowia, ale również mogą korzystać z wielu bezpłatnych programów profilaktycznych m.in. takich jak: cytologia, diagnostyka chorób układu krążenia czy też przewlekła obturacyjna choroba płuc.

Atutem placówki jest szeroki zakres realnie świadczonych usług zdrowotnych, szczególnie w zakresie tzw. specjalistyki i diagnostyki. Specjaliści mają dostęp do pracowni m.in. tomografii komputerowej, ultrasonografii, endoskopii, radiodiagnostyki i wstępnej nieinwazyjnej diagnostyki kardiologicznej. W strukturze placówki znajduje się również nowoczesny Zakład Rehabilitacji, który świadczy usługi w zakresie fizykoterapii i kinezyterapii. Ponadto Centrum Medyczne udziela zniżek na wybrane odpłatne świadczenia medyczne posiadaczom Radzyńskiej Karty Mieszkańca.

Na terenie Powiatu funkcjonuje również Mazowiecki Szpital Wojewódzki „Drewnica” w Ząbkach, zapewniający leczenie, opiekę i rehabilitację osób powyżej 18 roku życia z zaburzeniami psychicznymi. Do podstawowych zadań Szpitala należy udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie psychiatrii i leczenia uzależnień – konsultacje i orzecznictwo, opieka i rehabilitacja osób chorych psychicznie współpraca z poradniami i innymi jednostkami, zajmującymi się zdrowiem psychicznym, neurologicznym oraz odwykowym. Szpital udziela świadczeń w formie stacjonarnej i ambulatoryjnej oraz w pośrednich formach terapii. W Centrum funkcjonuje 8 oddziałów: 5 ogólnopsychiatrycznych, rehabilitacyjny, detoksykacyjny, geriatryczny i dzienny a także Zespół Leczenia Środowiskowego, Hostel i Poradnia Psychologiczna.

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie powiatu świadczy 10 publicznych i około 40 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Jednak liczba tych ostatnich nie jest stała, ponieważ te podmioty lecznicze permanentnie rejestrują nowe działalności lub likwidują obecne. W każdej gminie jest przynajmniej jedna apteka. Na terenie całego Powiatu łącznie jest 63 apteki.

7. Ośrodki Wsparcia

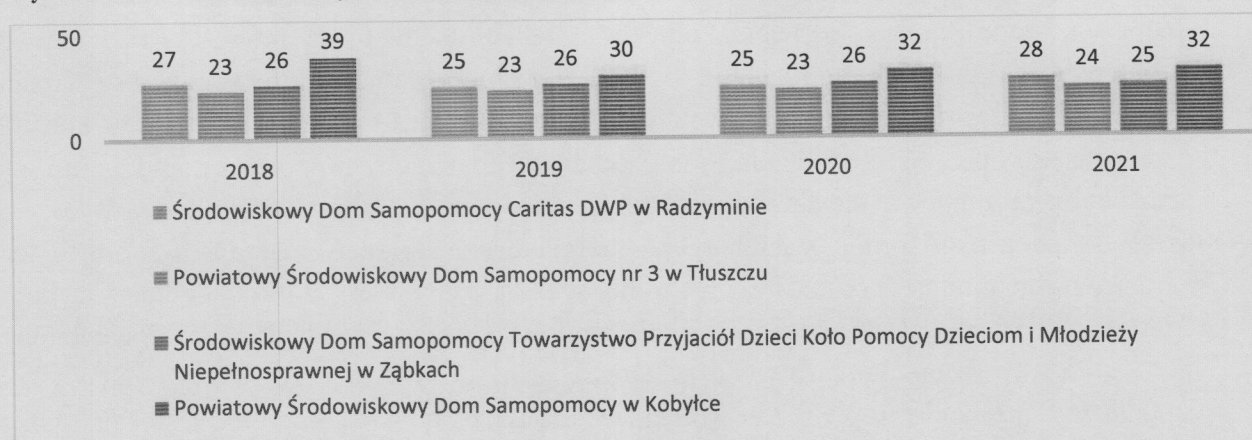
Na terenie powiatu funkcjonuje 5 ośrodków wsparcia finansowanych przez Powiat w ramach dotacji oraz środków własnych:

- 4 środowiskowe domy samopomocy:
  - ✓ 3 typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną;
  - ✓ 1 typu A dla osób doświadczających choroby psychicznej.
- 1 dom samotnej matki.

Środowiskowe Domy Samopomocy:

- 1) Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób doznających choroby psychicznej, prowadzony przez Powiat Wołomiński. Środowiskowy Dom Samopomocy od 01.01.2022 r. zmienił siedzibę z budynku znajdującego się przy ul. Warszawskiej 5a w Wołominie do budynku znajdującego się przy ul. Poprzecznej 18a w Kobyłce - dla **40 uczestników**;
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, prowadzony przez Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej, jako zadanie zlecone, który ma swoją siedzibę w Radzyminie ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 1 – dla **25 uczestników**;
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, prowadzony przez Powiat Wołomiński, który ma swoją siedzibę w Tłuszczu, ul. Szkolna 4 – dla **23 uczestników**;
- 4) Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, prowadzony przez TPD Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Ząbkach, ul. 3-go Maja 14, jako zadanie zlecone - dla **25 uczestników**.

Wykres 12: Liczba osób umieszczonych w środowiskowych domach samopomocy na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Środowiskowe Domy Samopomocy dysponują łącznie 113 miejscami. W 2021 r. uczęszczało na zajęcia 109 osób. Posiadane przez Powiat zasoby w 2021 r. zaspokoiły zapotrzebowanie środowiska osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi na usługi świadczone przez ŚDS.

Uchwałą nr X-100/2019 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 23 lipca 2019 r. utworzono Środowiskowy Dom Samopomocy w Wołominie będący placówką pobytu dziennego, realizującą usługi dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną i osób przewlekłe psychicznie chorych, w tym osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu. **W 2021 r. decyzją administracyjną skierowano 38 uczestników.**

Biorąc pod uwagę zachodzące procesy starzenia się społeczeństwa i zmniejszającą się liczbę członków rodzin skłonnych do ciągłej opieki nad osobami doświadczającymi choroby psychicznej lub osobami z niepełnosprawnością intelektualną, należy spodziewać się, że zapotrzebowanie na usługi świadczone przez ŚDS będzie rosło. Dlatego konieczna jest bieżąca, systematyczna analiza potrzeb mieszkańców powiatu na usługi świadczone przez ŚDS-y, przeprowadzana w oparciu o dostępne źródła informacji, w porozumieniu z lokalnymi jednostkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi oraz m.in. ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami. Systematyczny okresowy przegląd i aktualizacja posiadanych danych będzie miała kluczowe znaczenie we właściwym reagowaniu na zmieniającą się sytuację.

Dom Samotnej Matki

Pomocą dla samotnych matek z dziećmi oraz kobiet ciężarnych od 1995 roku zajmuje się Dom Samotnej Matki w Zielonce prowadzony przez Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej. Dysponuje miejscami dla 10 matek z dziećmi. Głównym zadaniem placówki jest podejmowanie działań, których celem jest poprawa życiowej sytuacji podopiecznych - ustabilizowanie oraz usamodzielnienie klientek oraz zwiększanie ich wiedzy na temat odpowiedzialnego macierzyństwa i umiejętności rodzicielskich., a także zapobieganie dalszemu rozpadowi rodziny. Dodatkowe cele tej organizacji to:

- ✓ zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego, pedagogicznego,
- ✓ pomoc socjalna,
- ✓ pomoc doradcy zawodowego.

Każdy pracownik zatrudniony do współpracy w placówce jest obowiązany pomóc w realizacji powyższych zadań, aby ułatwić samotnym matkom powrót do samodzielnego gospodarowania i zapewnić im wsparcie, które powinno ułatwić zajęcie się dzieckiem, domem i sobą.

W Domach Samotnej matki organizowane są warsztaty, dające szansę na znalezienie pracy. Doradca zawodowy analizuje życiorys każdej klientki indywidualnie, co ma istotne znaczenie w przyszłym usamodzielnieniu tych kobiet. Organizowane są także warsztaty dla dzieci i ich matek, które mają na celu korygowanie dysfunkcyjnych postaw i zachowań, co w dalszej kolejności ma zminimalizować możliwość powielania negatywnych wzorców rodzinnych i środowiskowych.

Z pomocy DSM w 2021 r. skorzystało 39 osób. Roczny koszt prowadzenia placówki wyniósł **257 518,64 zł**, z czego dofinansowanie Powiatu Wołomińskiego wyniosło **180 000,00 zł**.

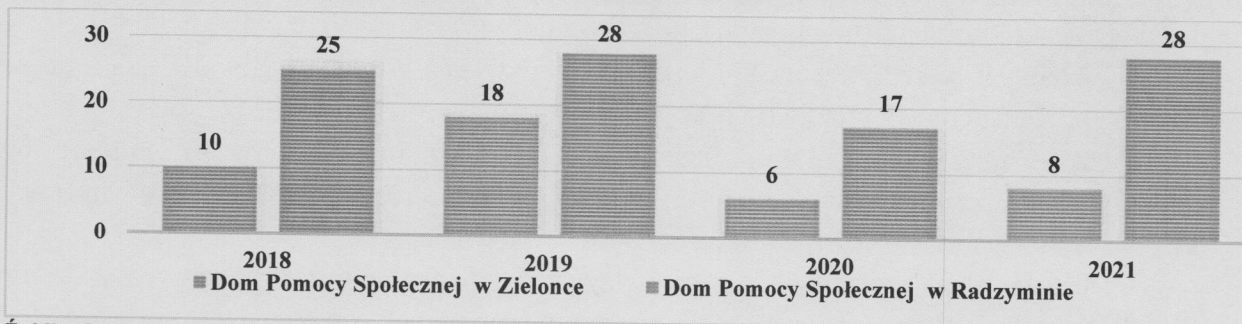
8. Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, są placówkami całodobowego pobytu i zapewniają usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Są to osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. Koszty pobytu ponoszą sami zainteresowani, gmina kierująca, rodzina.

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonują 2 powiatowe domy pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób z chorobą Alzheimera w Radzyminie - **dla 107 osób**,
- Dom Pomocy Społecznej przeznaczony dla osób w podeszłym wieku w Zielonce - **dla 67 osób**.

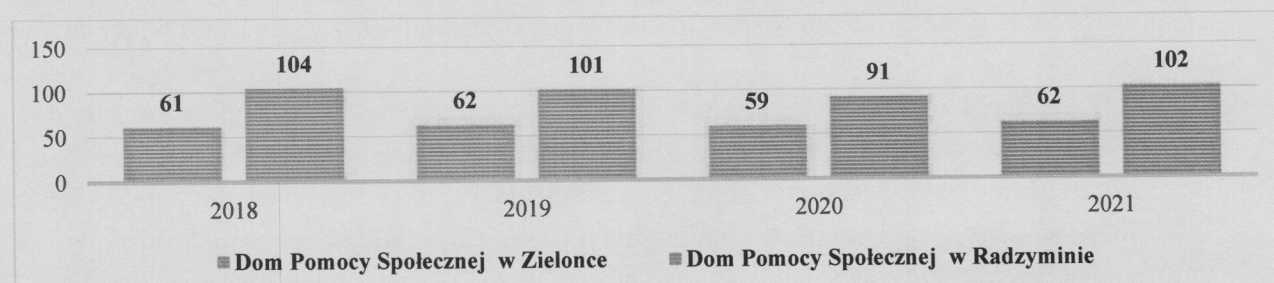
Wykres 13: Wydane decyzje o umieszczeniu w Domach Pomocy Społecznych w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

W latach 2018- 2020 liczba wydanych decyzji o umieszczeniu w DPS zmniejszyła się z 35 osób w roku 2018 do 23 osób w roku 2020, co stanowi zmianę o prawie 35%. W 2021 r. w stosunku do poprzedniego roku liczba wydanych decyzji o umieszczeniu w DPS wzrosła o 13%, co przedstawia powyższy wykres.

Wykres 14: Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznych na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Analiza ilości osób przebywających w Domach Pomocy Społecznych na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2018-2020 wskazuje tendencję malejącą. Stan na koniec 2018 roku w porównaniu do stanu na koniec roku 2020 wskazywał zmniejszenie się ze 165 osób do 150 osób, co stanowi zmianę o niecałe 10%. W 2021 r. w stosunku do poprzedniego roku ilość osób przebywających w Domach Pomocy Społecznych wzrosła o 14 osób, co przedstawia powyższy wykres.

9. Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Kobylce

Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Kobylce jest ośrodkiem wsparcia świadczącym usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dorosłym osobom niepełnosprawnym, w ramach pobytu dziennego i całodobowego.

Mieści się na zakupionej przez Powiat Wołomiński nieruchomości przy ul. Poprzecznej 18 w Kobylce, która została rozbudowana i przebudowana z pozyskanych środków Funduszu Solidarnościowego w ramach programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz środków własnych Powiatu Wołomińskiego.

Centrum zostało wyposażone w niezbędne urządzenia i sprzęt, a jego działalność jest finansowana ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Przewiduje się, że 30 osób będzie uczestniczyło w zajęciach Centrum w formie pobytu dziennego, a 10 osób w formie pobytu całodobowego.

W ramach pobytu dziennego Uczestnicy skorzystają z opieki od poniedziałku do soboty przez 6 godzin dziennie z możliwością wydłużenia do maksymalnie 8 godzin.

Część mieszkaniowa przewidziana jest dla 10 mieszkańców w ramach pobytu całodobowego przez 7 dni w tygodniu przez okres do 6 miesięcy z możliwością wydłużenia max do 1 roku.

Uczestnicy mają zapewnione pełne wyżywienie, dostęp do infrastruktury przewidzianej dla mieszkańców oraz pomocy opiekunów i asystentów osób niepełnosprawnych.

Pobyt w Centrum będzie przyznawany decyzją administracyjną, na podstawie złożonego wniosku i oceny zespołu terapeutycznego.

Obiekt posiada windę, pozbawiony jest barier architektonicznych i w całości dostępny dla przebywających w nim osób. W budynku znajdują się pomieszczenia sanitarno-socjalne dla mieszkańców i pracowników, pokoje do zajęć grupowych i indywidualnych, jadalnia z aneksem kuchennym, sala relaksacji, sala rehabilitacji ruchowej, sala ogólna do zajęć społeczno-integracyjnych oraz 10 pokoi mieszkalnych, dla osób umieszczonych na pobyt całodobowy, jednoosobowych wraz z zapleczem sanitarnym. Obiekt wyposażono w system monitorująco-alarmowy, co czyni pobyt w pełni bezpiecznym.

10. Gminne instytucje wspierające osoby z niepełnosprawnością

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa, ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz w miarę możliwości doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia. Pomoc społeczna pomaga osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi, w szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizmu i narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej, itp. Z analizy sprawozdań Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołomińskiego wynika, że niepełnosprawność jest jednym z dominujących powodów udzielania wsparcia.

W roku 2021 niepełnosprawność była trzecim w kolejności powodem z tytułu, którego została udzielona pomoc społeczna.

Tabela 5: Udzielone wsparcie przez OPS z Powiatu Wołomińskiego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015

Ośrodek Pomocy Społecznej	Rok 2021
	liczba rodzin ogółem
Wołomin	425
Kobyłka	155
Marki	173
Ząbki	106
Zielonka	94
Radzymin	139
Tłuszcz	125
Klembów	53
Dąbrówka	40
Jadów	60
Poświętne	33
Strachówka	26
Razem	1 429

Źródło: Opracowanie własne na podstawie corocznej oceny zasobów pomocy społecznej

Świadczeniem pieniężnym przysługującym osobom z niepełnosprawnościami niezależnie od kryterium dochodowego jest zasiłek pielęgnacyjny. Według danych zawartych w sprawozdaniach z realizacji zadań pomocy społecznej z zasiłku pielęgnacyjnego w 2021 roku skorzystało 56 964

osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W przedstawionym poniżej zestawieniu danych można zaobserwować, iż rokrocznie wzrasta liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego.

Tabela 6: Statystyka zasiłku pielęgnacyjnego

	2018		2019		2020		2021	
	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota
zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	21 728	3 435 715,00	22 630	4 286 312 zł	23 977	5 167 924,00	25 695	5 542 119,00
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.	12 497	1 975 674,00	13 450	2 544 187,00	13 754,00	2 794 178,00	13 875	2 993 876,00
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat	894	141 085,00	783	147 932,00	743	160 367,00	691	149 143,00
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeśli niepełnosprawność powstała przed 21 rokiem życia	15 277	2 416 934,00	15 833	3 008 997,00	16 260	3 508 550,00	16 703	3 605 079,00
zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	50 396	7 386 272,00	52 746	9 987 428,00	54 734	11 789 197,00	56 964	12 290 217,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2021 r.

Świadczenia pielęgnacyjne przeznaczone w szczególności dla rodzica opiekującego się dzieckiem niepełnosprawnym, z tytułu niepodejmowania lub rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej wydatkowano dla 14 803 osób oraz specjalny zasiłek opiekuńczy przeznaczony dla osoby z rodziny, która opiekuje się osobą niepełnosprawną i rezygnuje z zatrudnienia dla 1 043 osób. Z pozyskanych danych wynika, że w roku 2021 zanotowano wzrost przyznawanych świadczeń pielęgnacyjnych, natomiast w przypadku specjalnego zasiłku opiekuńczego można zaobserwować niewielki spadek w stosunku do lat poprzednich. Z analizy danych wynika, że niepełnosprawność jest jednym z najczęściej występujących powodów trudnej sytuacji życiowej mieszkańców powiatu wołomińskiego.

Tabela 7: Zestawienie przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego

	2018		2019		2020		2021	
	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota	Liczba świadczeń	Kwota
specjalny zasiłek opiekuńczy	1 310	693 482,00	1 345	825 757,00	1 222	753 722,00	1 043	643 351,00
świadczenie pielęgnacyjne	11 965	15 678 910,00	12 413	19 562 705 zł	13 769	24 894 000 zł	14 803	28 917 898,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2021 r.

Problem niepełnosprawności nie dotyczy wyłącznie samych osób z niepełnosprawnością, ale również ich rodzin i osób wspierających. Wsparcie osoby z niepełnosprawnością, w zależności

od wieku tej osoby, rodzaju jej niepełnosprawności, w różnym stopniu absorbuje rodzinę oraz inne osoby wspierające. Osoby te często zmuszane są całkowicie podporządkować swoje życie osobiste, rodzinne, zawodowe i społeczne pod względem leczenia oraz rehabilitacji swojego dziecka, które staje się „centrum życia” rodziny. Najczęściej jedno z rodziców rezygnuje z pracy zawodowej, a kontakty ze środowiskiem dotychczasowym ulegają ograniczeniu. Konieczność świadczenia całodobowego wsparcia jest zadaniem niezwykle wyczerpującym nie tylko fizycznie, ale też psychicznie.

W związku z opisaną sytuacją na terenie powiatu wołomińskiego w 2021 r. podjęto działania mające na celu wsparcie osób z niepełnosprawnością, jak i ich rodziny m. in.:

- Realizacja programu „Opieka Wytchnieniowa” – edycja 2021 w ramach środków z Funduszu Solidarnościowego poprzez zapewnienie członkom rodziny lub opiekunom sprawującym bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami z orzeczeniem równoważnym.

Na terenie powiatu wołomińskiego program realizowany był w dwóch formach:

1. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego z podziałem na gminy realizujące program:

Tabela 8: Świadczenie usługi „Opieki Wytchnieniowej” z podziałem na gminy realizujące program w 2021 r.

Gmina	Liczba osób	Kwota wydatkowana na realizację usługi w formie pobytu dziennego
Klembów	8	65 116,80
Radzymin	9	79 759,55
Zielonka	3	12 539,47
Marki	7	54 093,00
Ząbki	20	60 445,13
Wołomin	4	25 221,60
Suma	51	297 175,55

Źródło: Opracowanie własne PCPR

2. Świadczenie usługi specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego) oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji/rehabilitacji/dietetyki realizowane przez specjalistów w ramach umowy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie – **skorzystały 52 osoby; kwota wydatkowana 92 874,00 zł, w tym środki własne Powiatu - 4 248,38 zł.**

- Realizacja programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” - edycja 2021 w ramach środków z Funduszu Solidarnościowego poprzez wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym z podziałem na gminy realizujący program.

Tabela 9: Świadczenie usługi „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” z podziałem na gminy realizujące program w 2021 r.

Gmina	Liczba osób	Środki finansowe wydatkowane na realizację programu
Dąbrówka	18	179 753,33
Tuszczy	33	386 541,75

Radzymin	37	342 296,41
Zielonka	6	98 959,29
Marki	7	334 960,00
Wołomin	14	97 182,59
Suma	115	1 439 693,37

Źródło: Opracowanie własne PCPR

- Realizacja programu „Opieka 75+” – wsparcie w zakresie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób powyżej 75 roku życia, które są osobami samotnymi. – **skorzystało 61 osób.**

Tabela 10: świadczenie usługi „Opieka 75+” z podziałem na gminy realizujące program

Gmina	Liczba osób
Strachówka	4
Poświętne	6
Tłuszcz	17
Zielonka	3
Marki	7
Kobyłka	16
Wołomin	8
Razem	61

Źródło: Opracowanie własne PCPR

- Świadczenie usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. **W 2021 roku gminy z terenu powiatu wołomińskiego zapewniły usługi opiekuńcze dla 406 osób.**

Tabela 11: Liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych

Jednostka terytorialna	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych						Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Razem	319	355	383	456	401	406	53	44	42	31	27	23

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie Ocen zasobów pomocy społecznej za 2021 r.

Pomoc w formie usług opiekuńczych udzielana była w zakresie i wymiarze dostosowanym do indywidualnych potrzeb każdej osoby ubiegającej się o tego typu pomoc.

We wszystkich ośrodkach pomocy społecznych na terenie powiatu wołomińskiego realizowane były również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. **W 2021 roku gminy z terenu powiatu wołomińskiego zapewniły specjalistyczne usługi opiekuńcze dla 23 osób.**

III. DIAGNOZA POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM

W okresie od grudnia 2018 r. do lutego 2019 r. na terenie powiatu wołomińskiego zostało przeprowadzone badanie, którego celem było rozpoznanie potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz określenie satysfakcji z usług oferowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

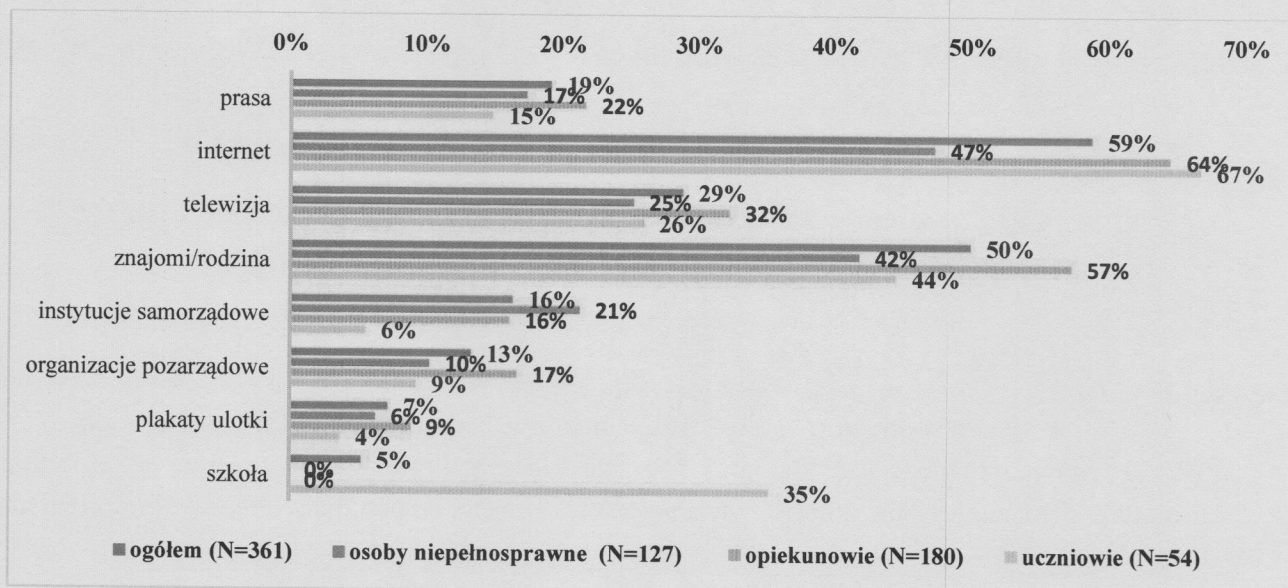
W badaniu wzięły udział 3 grupy odbiorców:

1. Dorosłe osoby z niepełnosprawnościami z terenu powiatu wołomińskiego,
2. Osoby z niepełnosprawnościami w wieku szkolnym uczące się w szkołach na terenie powiatu wołomińskiego,
3. Opiekunowie osób z niepełnosprawnościami.

Badanie miało charakter ilościowy, narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety. Większość pytań w ankiecie miało charakter zamknięty lub półotwarty (z kafeterią odpowiedzi). Kilka pytań miało charakter otwarty. Kwestionariusze ankiet były dystrybuowane za pośrednictwem instytucji wspierających osoby niepełnosprawne (PCPR, OPSy, szkoły z oddziałami integracyjnymi, fundacje, stowarzyszenia, ŚDSy). Elektroniczna wersja ankiety została umieszczona na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Wołominie oraz PCPR w Wołominie. W ramach badania uzyskano 361 poprawnie wypełnionych ankiet.

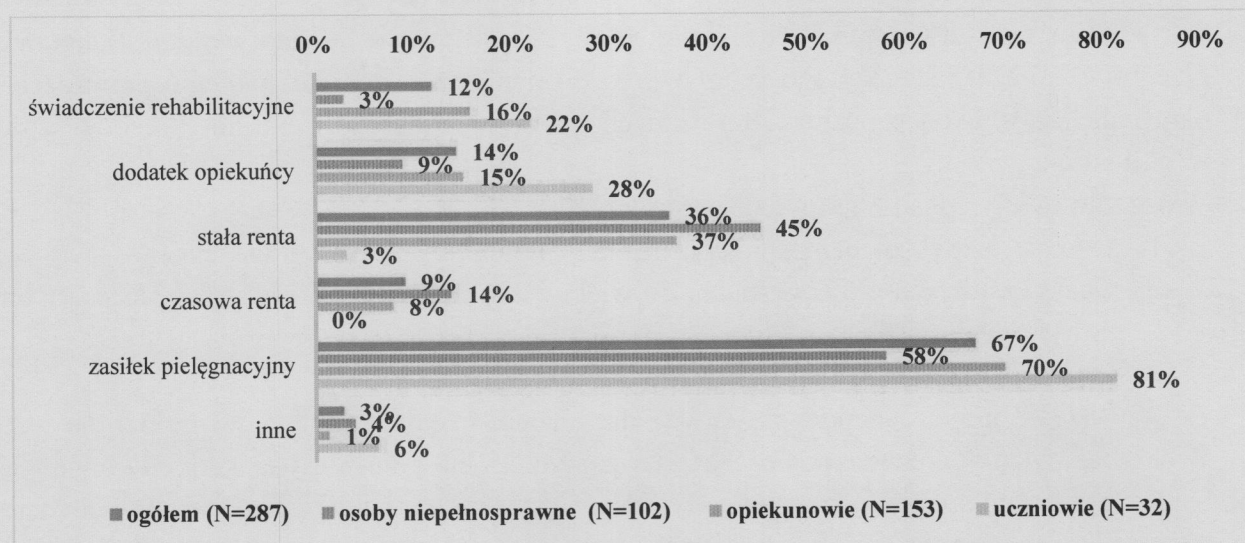
Z przeprowadzonego badania wynika, że głównymi źródłami informacji dotyczących form wsparcia i pomocy dla osób z niepełnosprawnością jest internet, znajomi i rodzina oraz szkoła. Podstawowym źródłem pomocy dla osób z niepełnosprawnością jest rodzina (72%).

Wykres 15: Skąd czerpie Pan(i) informacje dotyczące źródeł pomocy i praw osób niepełnosprawnych? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)

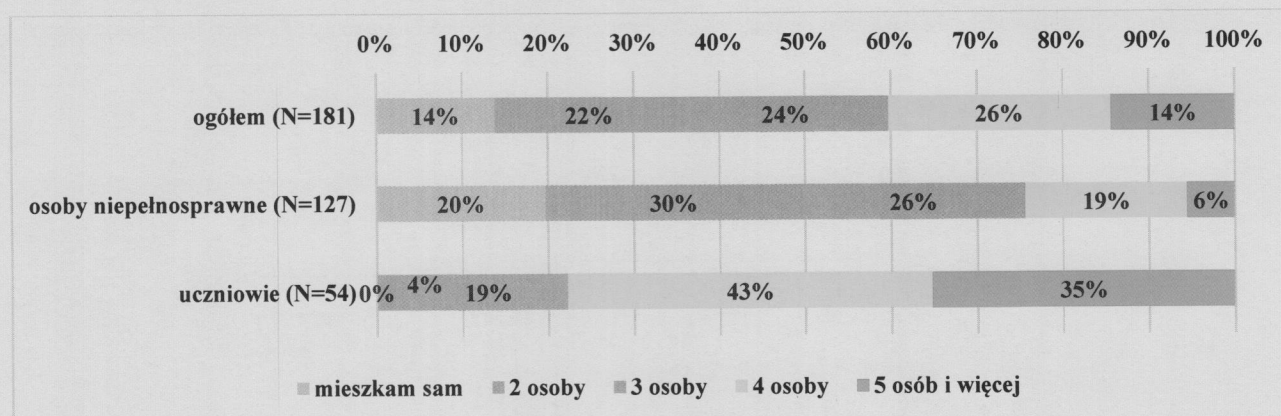
Instytucje samorządowe jako podstawowe źródło pomocy wymieniło 19% respondentów. Najczęściej korzystają oni z Ośrodków Pomocy Społecznej (40%). Z korzystania z pomocy PCPR zadeklarowało 21% badanych. Najpopularniejszą formą pomocy instytucjonalnej są świadczenia finansowe (pobierane przez 80% badanych), wśród świadczeń finansowych najpopularniejszy jest zasiłek pielęgnacyjny. Ponad połowa badanych (52%) korzysta z rehabilitacji. W opinii badanych dorosłych osób z niepełnosprawnością pomocą jakiej najbardziej potrzebują jest właśnie pomoc rehabilitacyjna, natomiast wśród uczniów pomoc psychologiczna oraz edukacyjna.

Wykres 16: Jakiego rodzaju jest to świadczenie? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Połowa dorosłych osób z niepełnosprawnością prowadzi jednoosobowe lub dwuosobowe gospodarstwa domowe. Badani uczniowie, w większości, mieszkają przynajmniej z trzema innymi osobami. W mieszkaniach 15% respondentów dokonano modernizacji wynikającej z potrzeby dostosowania mieszkania do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Taką potrzebę, lecz brak środków na jej sfinansowanie, zadeklarowało 14% badanych.

Wykres 17: Ile osób mieszka w Pan(i) gospodarstwie domowym?

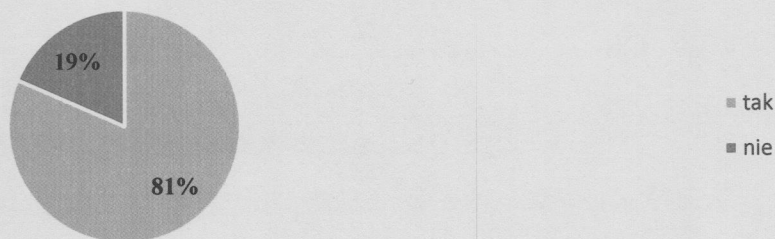

Większość respondentów, która wzięła udział w badaniu to osoby bierne zawodowo (72%). W zdecydowanej większości deklarują oni, że nie pracują, gdyż są na emeryturze/rencie lub posiadają orzeczenie o niezdolności do pracy. Większość osób pracujących jest zatrudniona na cały etat.

Zdecydowana większość uczniów (81%) uważa, że warunki panujące w szkole są dostosowane do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami.

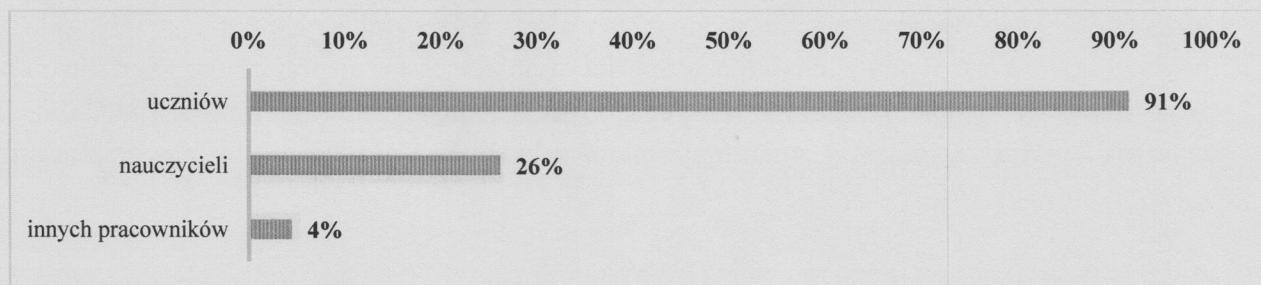

Wykres 18: Czy uważasz, że warunki panujące w szkole są dostosowane do potrzeb uczniów niepełnosprawnych?

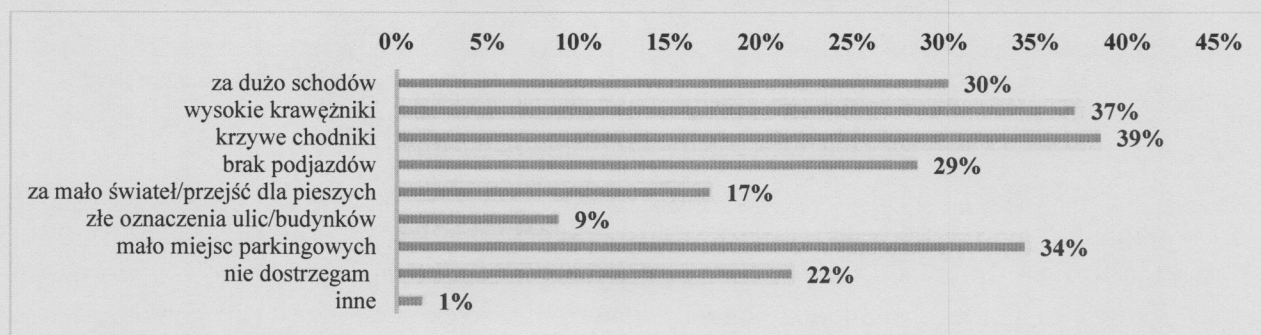
Niepokojąco wygląda sytuacja traktowania uczniów z niepełnosprawnościami w szkołach. Niemal co drugi uczeń (43% respondentów) doznał nieprzyjemności – głównie ze strony innych uczniów, ale również nauczycieli.

Wykres 19: Z czyjej strony doświadczyłeś nieprzyjemności? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Najczęściej wskazywane bariery architektoniczne, z którymi mierzą się respondenci z Powiatu Wołomińskiego to krzywe chodniki (39%), wysokie krawężniki (37%), mało miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością (34%). Problemem, który był również często wskazywany w pytaniu otwartym, jest zbyt duża ilość schodów (30%). Respondenci wskazywali, że szczególnie problematyczne jest dla nich pokonanie schodów przy stacji PKP w Wołominie. Bariery architektoniczne na które wskazywano w dalszej kolejności to brak podjazdów (29%), za mało świateł, przejść dla pieszych (17%) oraz złe oznaczenia budynków (9%).

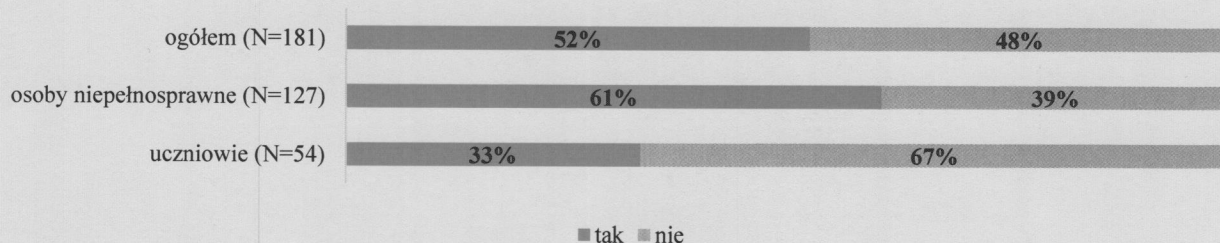
Wykres 20: Czy dostrzega Pan(i) bariery architektoniczne w gminie/powiecie? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Przeprowadzone badanie wskazuje, że co druga osoba z niepełnosprawnością biorąca udział w badaniu, obawia się pogorszenia swojego stanu zdrowia. Ponad połowa dorosłych osób z niepełnosprawnością (61%) obawia się przyszłości; wśród uczniów ten odsetek wynosi 33%. Obawy uczniów związane są z wejściem w dorosłe życie oraz strachem przed sytuacją, w której

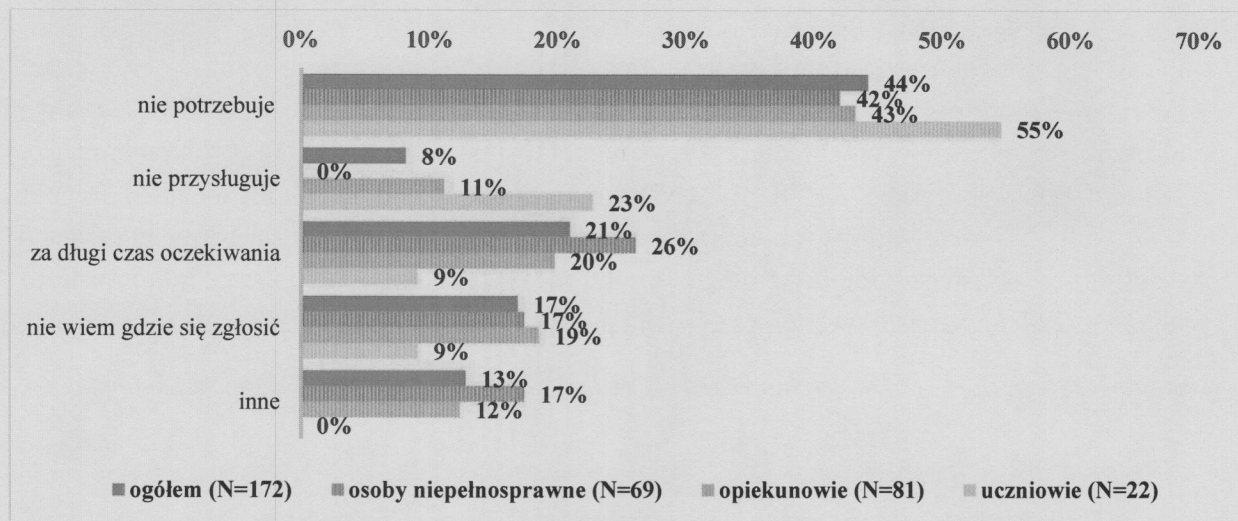
zostaną bez opieki rodziców. Dorośli obawiają się pogorszenia stanu zdrowia oraz problemów finansowych.

Wykres 21: Czy obawia się Pan(i) swojej przyszłości?

Zatrważający jest fakt, że połowa wszystkich osób biorących udział w badaniu nie korzysta z rehabilitacji. Najbardziej powszechnym powodem braku korzystania z rehabilitacji, jest brak potrzeby (ogółem 44%). Respondenci uważają, że czas oczekiwania na rehabilitację jest zbyt długi (ogółem 21%). Niepokojące jest to, że 17% respondentów nie korzysta z rehabilitacji, gdyż nie wie, gdzie się zgłosić. Ogółem 8% respondentów uważa, że rehabilitacja im nie przysługuje. Inne powody braku korzystania z rehabilitacji opisane w ankietach to: nieprzyznanie rehabilitacji przez odpowiednie instytucje, brak możliwości rehabilitacji domowej, brak możliwości rehabilitacji dla osób pracujących zawodowo (konieczność brania urlopu na czas rehabilitacji) oraz brak informacji o tego typu wsparciu.

Wykres 22: Dlaczego Pan(i)/ podopieczny nie korzysta z rehabilitacji?

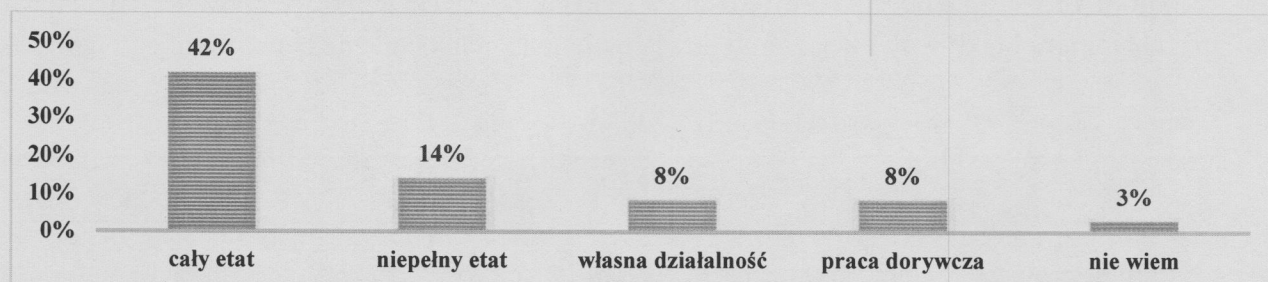

W odpowiedzi na pytanie dotyczące jakich form wsparcia oczekują respondenci (niezależnie od pomocy już otrzymywanej) największy odsetek ankietowanych zgłosiło zapotrzebowanie na pomoc w zakresie rehabilitacji (45%), na drugim miejscu znalazła się pomoc finansowa (33%). Uczniowie mają nieco odmienne potrzeby - wysoki odsetek uczniów (44%) potrzebuje wsparcia psychologicznego, natomiast 37% edukacyjnego. Wskazane zostały najważniejsze, nie należy jednak lekceważyć innych potrzeb osób z niepełnosprawnością, w tym m.in. mieszkaniowych czy związanych z pracą.

Do osób dorosłych niepełnosprawnych zostały skierowane pytania dotyczące ich sytuacji zawodowej. Współczynnik zatrudnienia wśród respondentów z terenu powiatu wołomińskiego jest niski. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi ponad ¾ respondentów nie pracuje, nawet dorywczo. Wśród pracujących niepełnosprawnych z Powiatu Wołomińskiego największą popularnością cieszy się praca na cały etat (42%). Pozostali respondenci są zatrudnieni na część etatu (14%), prowadzą własną działalność lub zajmują się pracą dorywczą (po 8%). Zdaniem 61% respondentów rynek pracy w Powiecie Wołomińskim nie jest przyjazny osobom niepełnosprawnym. Jedynie 13% badanych odpowiedziało pozytywnie, natomiast 27% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 23: Jakiego rodzaju jest to praca?

Z przeprowadzonego badania w obszarze potrzeb edukacyjnych, jakie mają osoby niepełnosprawne z terenu powiatu wołomińskiego wynika, że w ciągu ostatnich dwóch lat prawie ¾ badanych osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności nie uczestniczyło w żadnej formie podnoszenia swojej wiedzy, kwalifikacji i umiejętności. Natomiast wśród osób, które uczestniczyły w formach edukacyjnych największą popularnością cieszyły się warsztaty (18%) oraz szkolenia (9%). Respondenci uczestniczyli również w innego rodzaju zajęciach podnoszących kwalifikacje - nauka w szkole policealnej lub zajęcia w Środowiskowych Domach Samopomocy.

Przeprowadzona diagnoza zawierała również pytania dotyczące spędzania czasu wolnego przez dorosłe osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz przez uczniów. Bardzo popularną formą spędzania wolnego czasu przez obie grupy jest oglądanie telewizji (w sumie 65%). Młodzież częściej niż przed telewizorem spędza czas korzystając z internetu (67%, wśród dorosłych ON 38%). Łącznie 59% badanych swój wolny czas spędza z rodziną. Uczniowie z orzeczeniem o niepełnosprawności, częściej niż dorośli spędzają czas wolny na czytaniu książek i poświęcając się swoim zainteresowaniom. 15% uczniów przyznało, że wolny czas spędza ze znajomymi, podczas gdy na tę formę spędzania wolnego czasu wskazało 28% dorosłych.

W przeprowadzonym badaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie wszystkich typów imprez w których uczestniczyli w określonym czasie. Zaczynając od osób, które w ciągu ostatnich 2 lat nie brały udziału w ani jednym wydarzeniu – ogółem odpowiedź „nie uczestniczyłem” zaznaczyło 35% respondentów (w tym 46% osób z niepełnosprawnością, 31% opiekunów, 20% uczniów). Najpopularniejszymi imprezami były festyny - brało w nich udział 44% wszystkich respondentów (jednak tylko 29% badanych dorosłych osób z niepełnosprawnością, natomiast wśród uczniów odsetek ten wyniósł 61%). Wśród innych wydarzeń, w których uczestniczono wymieniano m.in. przedstawienia teatralne, imprezy sportowe i wyjścia organizowane przez organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu. Analizując wyniki, można stwierdzić, że najmłodszy respondenci chętniej biorą udział w imprezach otwartych organizowanych przez instytucje niż dorosłe osoby niepełnosprawne.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jednym z podstawowych sposobów analizy strategicznej. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) potencjalne), threats (zagrożenia prawdopodobne). Rozpoznanie i ocena zagrożeń oraz szans wynikających z otoczenia, jak również z potencjału wewnętrznego, stanowi zbiór informacji, na podstawie, których możliwe jest wyznaczenie celów strategicznych.

Analiza SWOT pokazuje obecny stan działań prowadzonych na rzecz osób z niepełnosprawnościami w powiecie wołomińskim. Słabe i mocne strony wskazują wpływ czynników zależnych od podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w tym PCPR, na stan obecnie prowadzonych działań. Część czynników wpływających na działania ma charakter obiektywny i z poziomu powiatu nie można mieć na nie bezpośredniego wpływu.

Tabela 12: Analiza SWOT obszaru niepełnosprawności w Powiecie Wołomińskim

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym; ➤ wzrost świadomości społecznej w zakresie problematyki osób z niepełnosprawnościami ; ➤ realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej społecznej osób niepełnosprawnych ze środków PFRON; ➤ aktywna działalność PUP w Wołominie na rzecz promocji zatrudniania osób z niepełnosprawnościami; ➤ funkcjonowanie szkół specjalnych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami: w Wołominie, Ostrówku i Radzyminie; ➤ działalność Środowiskowych Domów Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną: w Radzyminie, Tuszczu, Ząbkach; ➤ działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Kobyłce dla osób z zaburzeniami psychicznymi; ➤ doświadczona i dobrze wykwalifikowana kadra podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami; ➤ aktywna działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej; ➤ realizacja programu „Aktywny samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji; ➤ realizacja programu „Asystent osoby niepełnosprawnej”; ➤ zwiększony dostęp do informacji - opracowanie informatora dla osób z niepełnosprawnością. ➤ 	<ul style="list-style-type: none"> * niewystarczające dostosowanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; * stereotypy i niski poziom tolerancji w stosunku do osób z niepełnosprawnościami; * niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami; * niewystarczająca ilość placówek dziennych dla osób w ciężkim stanie niepełnosprawności, wykluczającej udział w WTZ i ŚDS, wykluczająca możliwość rehabilitacji społecznej; * brak wystarczającej oferty pomocy społecznej oraz rehabilitacyjnej.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywna współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi; ➤ likwidowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej jako szansa na włączenie osób z niepełnosprawnościami do życia społecznego; ➤ pozyskanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na realizację projektów społecznych; ➤ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych; ➤ rosnąca świadomość społeczna w zakresie integracji osób niepełnosprawnych; ➤ podnoszenie kwalifikacji przez kadre realizującą zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na terenie powiatu wołomińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ pogorszenie się stanu zdrowia społeczeństwa; ✘ wzrost liczby osób starszych; ✘ wzmocnienie postaw wyuczonej bezradności oraz uzależnienia od programów pomocowych; ✘ marginalizacja spowodowana długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością; ✘ brak możliwości swobodnego przemieszczania się przez osoby niepełnosprawne; ✘ trudności w załatwianiu spraw urzędowych przez osoby niepełnosprawne; ✘ deficyt w zakresie infrastruktury świadczącej usługi opiekuńcze wobec osób z niepełnosprawnością, szczególnie w dorosłym wieku.

V. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU NA LATA 2022-2025

Cel główny

Głównym celem strategicznym Powiatowego Programu działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022 – 2025 jest:

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością poprzez zapewnienie im warunków do samodzielnego, godnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnością a także kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych.

W realizacji celu strategicznego założono następujące cele operacyjne:

- I. Tworzenie warunków do rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- II. Poprawa dostępności oraz wyrównywanie szans edukacyjnych;
- III. Wzmocnienie działań oraz rozwój różnych form wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- IV. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością w dostępie do rynku pracy.

CEL OPERACYJNY NR 1: TWORZENIE WARUNKÓW DO REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizacja programów z zakresu rehabilitacji społecznej; ➤ Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności; ➤ Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych; ➤ Zapewnienie dojazdu osobom z niepełnosprawnościami do lekarzy; ➤ Realizacja programów osłonowych w zakresie zapobiegania kryzysom; ➤ Wspieranie programów promocji zdrowia i prewencji najczęściej występujących chorób przewlekłych i zaburzeń psychicznych; ➤ Realizacja programu „Opieka wytechniowa”; ➤ Realizacja programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”; ➤ Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia; ➤ Tworzenie warunków do samorealizacji osób z niepełnosprawnością w sferze kultury (wspieranie twórczości osób z niepełnosprawnością); ➤ Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i/lub materialnej, różnorodnych form wsparcia socjalnego; ➤ Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej; ➤ Wspieranie inicjatyw sportowych i rekreacyjnych o charakterze integracyjnym; ➤ Likwidacja barier funkcjonalnych; ➤ Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych; ➤ Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; ➤ Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; ➤ Wdrażanie nowatorskich programów i wspieranie realizowanych programów na rzecz osób z niepełnosprawnościami. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba realizowanych programów, liczba osób korzystających z programów, liczba udzielonych dofinansowań, źródło finansowania, kwoty, szczegółowy opis działania; ➤ Liczba działań nakierowanych na wspieranie programów promocji zdrowia i prewencji najczęściej występujących chorób przewlekłych i zaburzeń psychicznych; ➤ Liczba działań promocyjnych (przeprowadzonych kampanii, stworzonych reklam) mających na celu wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych o integracyjnym charakterze; ➤ Liczba osób, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON.

CEL OPERACYJNY NR 2: POPRAWA DOSTĘPNOŚCI ORAZ WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zapewnienie odpowiedniej formy kształcenia specjalnego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, wymagającym stosowanie specjalnej organizacji nauki i metody pracy; ➤ Wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych; ➤ Pomoc w organizowaniu dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla uczniów ze szczególnymi potrzebami; ➤ Wsparcie opracowania i wdrażania w przedszkolach, szkołach podstawowych i średnich cyklu spotkań edukacyjnych poświęconych tematyce niepełnosprawności; ➤ Pomoc psychologiczna skierowana do rodzin osób niepełnosprawnych; ➤ Organizowanie konferencji dedykowanych mieszkańcom Powiatu Wołomińskiego dot. niepełnosprawności, problemów osób niepełnosprawnych oraz aktywnej integracji; ➤ Zapewnienie dostępu do zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka; ➤ Zapewnienie transportu dzieciom i młodzieży do lekarzy specjalistów; ➤ Objęcie wczesnym wsparciem rodziców, opiekunów od urodzenia dziecka z niepełnosprawnościami; ➤ Objęcie pomocą diagnostyczną dzieci z niepełnosprawnościami. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba oddziałów integracyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w Powiecie Wołomińskim; ➤ Tworzenie warunków rozwoju szkolnictwa specjalnego w powiecie; ➤ Wsparcie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnością; ➤ Tworzenie Specjalnych placówek oświatowych lub powołanie klas i oddziałów przedszkolnych o takim charakterze; ➤ Liczba działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych; ➤ Wsparcie psychologiczne, prawne i poradnictwo dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin; ➤ Zapewnienie dostępu osobom z niepełnosprawnościami do nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej.

CEL OPERACYJNY NR 3: WZMOCNIENIE DZIAŁAŃ ORAZ ROZWÓJ RÓŻNYCH FORM WSPARCIA ŚRODOWISKOWEGO DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym poradnictwo oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dot. niepełnosprawności i jej konsekwencji; ➤ Utworzenie mieszkania chronionego; ➤ Wsparcie rozwoju Powiatowego Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w Kobyłce; ➤ Wsparcie rozwoju ośrodków rehabilitacyjnych, edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sprzężoną i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znaczącym i głębokim; ➤ Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej; ➤ Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w środowiskowych domach samopomocy; ➤ Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w domach pomocy społecznej; ➤ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności; ➤ Integracja osób z niepełnosprawnościami i osób starszych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, imprezach integracyjnych; ➤ Tworzenie i dalszy rozwój klubów dla osób z niepełnosprawnościami i dziennych domów seniora w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i starszych, w tym z zaburzeniami psychicznymi; ➤ Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe; ➤ Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne poprzez inicjowanie wspólnych spotkań w celach informacyjnych, doradczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ilość udostępnionych materiałów, ilość spotkań informacyjnych, dla pracodawców oraz osób z niepełnosprawnościami; ➤ Liczba osób korzystających z DPS, ŚDS, WTZ, PCOM; ➤ Liczba działań mających na celu tworzenie warunków dla samorealizacji osób z niepełnosprawnościami w sferze kultury (wsparcie różnych form twórczości); ➤ Liczba klubów i domów dziennego pobytu; ➤ Liczba osób korzystających z doradztwa i poradnictwa oraz wsparcia socjalnego.

CEL OPERACYJNY NR 4: WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W DOSTĘPIE DO RYNKU PRACY

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy; ➤ Rozpowszechnianie materiałów promocyjnych i informacyjnych dotyczących zatrudniania osób z niepełnosprawnością; ➤ Zapewnienie zajęć dotyczących aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością (indywidualne poradnictwo, trening pracy, kursy zawodowe; ➤ Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami; ➤ Rozwijanie usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami; ➤ Wspieranie działań na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami; ➤ Przekwalifikowanie zawodowe, podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z potrzebami rynku pracy; ➤ Wspieranie zakładania działalności gospodarczej; ➤ Organizacja praktyk i staży u potencjalnych pracodawców; ➤ Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach programu „Aktywny samorząd”; ➤ Udzielenie wsparcia zatrudnionym osobom niepełnosprawnym w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (przebywającej w żłobku i przedszkolu) w ramach programu „Aktywny samorząd”. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba kampanii informacyjnych zorganizowanych dla pracodawców; ➤ Liczba ulotek, materiałów promocyjnych; ➤ Liczba osób korzystających z zajęć; ➤ Liczba inicjatyw nakierowanych na wsparcie podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami; ➤ Liczba udzielonych porad w ramach doradztwa zawodowego; ➤ Liczba stanowisk pracy dofinansowana ze środków PFRON; ➤ Liczba przeprowadzonych szkoleń, kursów; ➤ Liczba osób, którym udzielono dofinansowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej; ➤ Liczba osób korzystających z praktyk, staży; ➤ Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do studiów; ➤ Liczba osób, którym udzielono dofinansowania w ramach programu „Aktywny samorząd”.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA , REALIZATORZY PROGRAMU

Czas realizacji działań: horyzont czasowy realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz osób Niepełnosprawnych, tj. lata 2022 -2025.

Realizatorzy celów i kierunków działań na terenie powiatu wołomińskiego:

- Rada Powiatu;
- Zarząd Powiatu;
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu;
- organizacje pozarządowe;
- ośrodki pomocy społecznej;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- samorządy lokalne;
- służba zdrowia;
- podmioty ekonomii społecznej.

Źródła finansowania realizacji celów:

- z budżetu Powiatu Wołomińskiego,
- z budżetu Państwa (Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej),
- z budżetów samorządów gminnych,
- z budżetu samorządu wojewódzkiego,
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- z innych źródeł.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Nadzór nad realizacją Programu sprawuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie. Ze względu na to, że poszczególne działania będą realizowane przez różne instytucje i organizacje, w celu sprawnej koordynacji zadań dobrą praktyką jest powołanie Zespołu ds. realizacji Programu. W skład zespołu powinni wchodzić kierownicy jednostek i wydziałów odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych zadań. Zespół ds. realizacji Programu będzie odpowiedzialny za koordynację Programu, monitoring i ewaluację, a także w razie konieczności aktualizację Programu.

Program w celu osiągnięcia zakładanych rezultatów i jak największej efektywności planowanych oddziaływań musi być poddawany monitoringowi i ewaluacji. Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowania Programu, a które należy uwzględnić podczas jego trwania. Monitoring Programu będzie miał

na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji Programu, pozwalając na wykrywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Monitoring działań prowadzony będzie na podstawie osiągniętych wskaźników w oparciu o informacje przedstawione od realizatorów poszczególnych działań. Wskaźniki osiągnięcia zamierzonych celów będą mierzone w okresach rocznych i przedstawiane w formie sprawozdania z realizacji programu.

Głównym narzędziem monitoringu będą coroczne sprawozdania z realizacji Programu za dany rok kalendarzowy. Sprawozdanie z realizacji Programu będzie składane do Rady Powiatu Wołomińskiego przez Dyrektora PCPR i będzie integralną częścią corocznego sprawozdania z działalności PCPR. Sprawozdania tworzone będą na podstawie danych uzyskanych od powiatowych jednostek organizacyjnych, gminnych jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnością w powiecie wołomińskim.

Niniejszy Program ma charakter otwarty, co oznacza że na podstawie oceny efektów wdrażania działań dopuszcza się dokonywanie zmian i uzupełnień w trakcie całego okresu realizacji Programu.

PODSUMOWANIE

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki państwa, która jest skierowana na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób z niepełnosprawnością we wszystkich obszarach życia. Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnością, a także podejmowanie działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w życiu społecznym, zapobiega marginalizacji i wykluczeniu społecznemu tej grupy osób. Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnością.

Program został opracowany na bazie doświadczeń wynikających z realizacji Programu w latach 2016-2021 oraz bieżącej analizy problematyki osób z niepełnosprawnością. Realizacja zadań określonych w Programie uzależniona będzie w dużym stopniu od możliwości finansowych jednostek samorządowych i innych podmiotów działających w obszarze osób niepełnosprawnych. Ważną rolę odgrywają również sami adresaci programu, tj. osoby niepełnosprawne, gdyż od ich aktywnej postawy zależeć będzie powodzenie realizacji zamierzonych działań.

SPIS WYKRESÓW I TABEL

Wykresy:

Wykres 1: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2018 - 2021	6
Wykres 2: Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wołominie na 31.12.2021 r.	9
Wykres 3: Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wołominie podział wg przyczyn niepełnosprawności, stan na 31.12.2021 r.	9
Wykres 4: Osoby z niepełnosprawnościami zarejestrowane w PUP w Wołominie podział wg przyczyn niepełnosprawności, stan na 31.12.2021 r.	10
Wykres 5: Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych bezrobotnych na koniec 2021 r.	10
Wykres 6: Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg wykształcenia stan na 31.12.2021 r.	11
Wykres 7: Środki PFRON wydatkowane na rehabilitację zawodową osób z niepełnosprawnością w latach 2018-2021	11
Wykres 8: Wysokość wydatków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2016-2021	14
Wykres 9: Liczba wniosków, którym przyznano dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd” w latach 2016-2021 r.	16
Wykres 10: Środki PFRON na realizację programu „Aktywny samorząd” w latach 2016 - 2021	16
Wykres 11: Liczba uczniów w szkołach specjalnych w latach 2018-2022.....	18
Wykres 12: Liczba osób umieszczonych w środowiskowych domach samopomocy na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2018-2021	22
Wykres 13: Wydane decyzje o umieszczeniu w Domach Pomocy Społecznych w latach 2018-2021	23
Wykres 14: Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznych na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2018-2021.....	24
Wykres 15: Skąd czerpie Pan(i) informacje dotyczące źródeł pomocy i praw osób niepełnosprawnych? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)	29
Wykres 16: Jakiego rodzaju jest to świadczenie? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)	30
Wykres 17: Ile osób mieszka w Pan(i) gospodarstwie domowym?	30
Wykres 18: Czy uważasz, że warunki panujące w szkole są dostosowane do potrzeb uczniów niepełnosprawnych?.....	31
Wykres 19: Z czyjej strony doświadczyłeś nieprzyjemności? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi) ...	31
Wykres 20: Czy dostrzega Pan(i) bariery architektoniczne w gminie/powiecie? (respondent mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi)	31
Wykres 21: Czy obawia się Pan(i) swojej przyszłości?	32
Wykres 22: Dlaczego Pan(i)/ podopieczny nie korzysta z rehabilitacji?	32
Wykres 23: Jakiego rodzaju jest to praca?.....	33

Tabele:

Tabela 1: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2018 – 2021 w Powiecie Wołomińskim, według przyczyny niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia).....	7
Tabela 2: Liczba osób w wieku 16 i powyżej 16 lat, zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem, z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w Powiecie Wołomińskim.	8
Tabela 3: Podział środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych z Powiatu Wołomińskiego w latach 2018 - 2021	14
Tabela 4: Zestawienie udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej w 2021 roku przez poszczególne Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne.....	19
Tabela 5: Udzielone wsparcie przez OPS z Powiatu Wołomińskiego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015	25
Tabela 6: Statystyka zasiłku pielęgnacyjnego.....	26
Tabela 7: Zestawienie przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego.....	26
Tabela 8: Świadczenie usługi „Opieki Wytchnieniowej” z podziałem na gminy realizujące program w 2021 r. .	27
Tabela 9: Świadczenie usługi „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” z podziałem na gminy realizujące program w 2021 r.....	27
Tabela 10: Świadczenie usługi „Opieka 75+” z podziałem na gminy realizujące program.....	28
Tabela 11: Liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych.....	28
Tabela 12: Analiza SWOT obszaru niepełnosprawności w Powiecie Wołomińskim.....	34